

REVISTA PRESEI

BULETIN SĂPTĂMÂNAL AL DIRECȚIUNII PRESEI ȘI INFORMAȚIILOR
DIN MINISTERUL AFACERILOR STRĂINE

Nr. 29—30.

Joi, 21 Octombrie 1937

S U M A R :

I. PRESA STRĂINĂ DESPRE ROMÂNIA

	Pag.		Pag.
a) DINASTIA :			
Presa cehoslovacă	384		
„ polonă	384		
„ engleză	385		
„ franceză	385		
„ americană	385		
b) POLITICA EXTERNĂ :		c) ECONOMIE ȘI FINANȚE :	
Presa maghiară	385	Presa engleză	387
„ cehoslovacă	385		
„ bulgară	385		
„ iugoslavă	386		
„ franceză	386		
„ italiană	386		
„ engleză	386		
		d) DIVERSE :	
		Presa italiană	388
		„ franceză	388

II. MICA ÎNȚELEGERE

	Pag.
Presa engleză	388
„ franceză	389
„ austriacă	390
„ polonă	390
„ elvețiană	391
„ iugoslavă	391
„ belgiană	391

III. VIZITA D-LUI STOIADINOVICI LA PARIS ȘI LONDRA

Presa iugoslavă	391
„ franceză	392
„ engleză	393
„ italiană	393
„ elvețiană	394
„ cehoslovacă	394
„ maghiară	394

IV. INVIOLABILITATEA BELGIEI

Presa belgiană	394
„ germană	394
„ franceză	395
„ engleză	396
„ italiană	396
„ elvețiană	396
„ polonă	396
„ austriacă	397

V. CHESTIUNEA NEINTERVENȚIEI ÎN SPANIA

	Pag.
Presa engleză	397
„ franceză	398
„ germană	402
„ italiană	403

VI. DISCURSUL PREȘEDINTELUI ROOSEVELT

Presa americană	404
„ engleză	404
„ franceză	405
„ germană	406
„ elvețiană	406
„ polonă	406
„ iugoslavă	406
„ maghiară	407

VII. PROBLEME EUROPENE

Relațiile franco-germane	407
Europa și fascismul	407
Axa Roma-Berlin în Europa Centrală	408
Chestiunea restaurației Habsburgilor în Ungaria	408
Independența Austriei	408
Polonia și Statele baltice	408

PRESA STRĂINĂ DESPRE ROMÂNIA

DINASTIA

Presă cehoslovacă.

Cu prilejul aniversării nașterii M. S. Regelui Carol al II-lea, atât presa din Capitală cât și marile cotidiene din cele mai însemnate orașe din provincie, apărute în ziua de 16 Octombrie, închină Suveranului României articole entuziaste, pline de elogi și de admirație.

Mai toate ziarele de mare tiraj publică de asemeni portretul Suveranului, telegrama de felicitări adresate M. S. Regelui Carol, de președintele Beneș, discursul M. S. Regelui la încheierea manevrelor armatei române și ample reportajii în legătură cu marile serbări dela Alba-Iulia.

Presă subliniază în deosebi partea din discursul Suveranului român, privitoare la prietenia româno-franceză și la asigurarea că Franța va putea conta pe sprijinul armatei române.

PRAGER PRESSE, *oficiosul guvernului cehoslovac, publică un articol de fond, în care, printre altele, scrie:*

„Astăzi, când Regele Carol al II-lea serbează a 44-a aniversare a nașterii Sale, România întreagă și toți prietenii acestei mari țări, îi aduc urările lor de fericire. În cei șapte ani de domnie de până acum, Regele Carol a imprimat țării pe care o conduce în puternică avânt spre progres. Chiar în ultimele zile care au precedat aniversarea de astăzi, specialiștii și observatorii din România și din străinătate au avut prilejul de a vedea în plină activitate armata română care datorește Regelui său atât de mult. S'a putut constata, în general, minunata funcționare a trupelor, a conducătorilor de trupe și a materialului tehnic. S'a dovedit astfel că armata română este una dintre cele mai bune și mai bine înarmate și că Mica Înțelegere posedă în ea, alături de armata cehoslovacă și de cea iugoslavă, un rezim puternic. Desvoltarea armatei române și prefacerea ei într'o forță modernă de apărare a țării este înainte de toate opera M. S. Regelui Carol al II-lea, care se interesează direct de fiecare amănunt și care, prin sfaturile și îndrumările Sale a adus armata română la înalta și valoare de astăzi.

„În anul acesta, M. S. Regele Carol nu-și mai serbează ziua numelui numai în cercul colaboratorilor Săi. La aniversarea de azi este prezent și șeful Marelui Stat-Major al armatei franceze, generalul Gamelin, care, ca oaspete al Suveranului, se află de două săptămâni în România. Prezența sa la serbarea aniversară subliniază strânsa și indistructibilă prietenie prin care România este legată de toți aliații săi“.

VENKOV, *organul Partidului Republican Agrar, scrie:*

„Aniversarea nașterii M. S. Regelui Carol al II-lea al României a fost precedată de manevre regale. Noua armată română este, în cea mai mare parte, opera Suveranului. Cu o deosebită grijă. M. S. Regele Carol veghează la înzestrarea și desvoltarea unei industrii proprii de armament a armatei române, precum și la fortificarea frontierelor țării românești. Tot ceea ce este în legătură cu armata trece prin mâinile Sale.

„O altă parte a activității Suveranului României este educarea tineretului român în spiritul pregătirii pre-militare. În fruntea acestei mișcări stă fiul Său, Marele Voievod Mihai. Bilanțul celor șapte ani de domnie de până acum a M. S. Regelui Carol se caracterizează deci prin creșterea însemnătății României în Europa“.

NARODNY LISTI, *organul Partidului Național-Democrat, scrie:*

„La urările sincere ale poporului român, pentru Augustul său Suveran, se unesc uralele tot atât de sincere ale tuturor prietenilor poporului român și în special acelea ale poporului cehoslovac, amic și aliat. Manevrelor regale terminate de curând au arătat că armata română, împreună cu armata franceză și cu armatele celorlalți aliați din Mica Înțelegere, constituie o bază puternică și o garanție sigură a păcii. M. S. Regele Carol a reorganizat complet armata română, a modernizat-o și a instruit-o în spiritul celui mai înalt patriotism. Tot opera Sa este și reînnoirea forței politice a României, cum și renașterea culturală și economică a țării“.

Presă polonă.

Cu prilejul aniversării M. S. Regelui Carol al II-lea, întreaga presă polonă din 16 Octombrie reproduce, în prima pagină, portretul Suveranului României și declară că întreaga națiune polonă se asociază, din toată inima la solemnitățile celebrate în țara aliată, în onoarea Marelui Rege care, în cursul șederii sale în Polonia, a lăsat amintiri de neuitat, câștigând cele mai adânci simpatii și inimile tuturor polonezilor, care îi nutresc cea mai vie admirație pentru marea Sa operă.

GAZETA POLSKA scrie că datorită politicii înțelepte și prevăzătoare a M. S. Regelui Carol, stabilizarea situației interne, desvoltarea progresivă a industriei naționale, politica externă realistă și mai cu seamă potențialul de apărare al țării, au făcut ca România să aducă servicii de neprețuit cauzei păcii în sud-estul Europei.

„Ultimele manevre ale armatei române, adaugă ziarul, au arătat calitățile excelente ale armamentului și au dovedit că motorizarea armatei române este într'un continuu progres. Aceasta este opera M. S. Regelui care, în cursul manevrelor Polone dela Biedrusk, a declarat că armatele puternice constituiesc o garanție de pace și că în acest spirit trebuie concepută alianța și fraternitatea de arme dintre România și Polonia.

„Urările prezentate Suveranului României, de către delegația regimentului 57 de infanterie polonă, sunt urările întregii națiuni polone. Apropiata călătorie la București a mareșalului Smigly-Ridz va adăuga o nouă verigă la lungul șirag de evenimente care dovedesc trăinicia neperitoare a alianței polono-române. Vizita mareșalului Smigly-Ridz va constitui în același timp o nouă manifestare a profunde simpatii pe care Polonia o nutrește poporului român“.

Oficiosul KURJER PORANY, scrie:

„Individualitatea excepțională a M. S. Regelui Carol, comisiunea intimă dintre politica și aspirațiile Sale și idealurile urmărite de poporul român, voința creatoare și stăruitoare a Suveranului și înaltele Sale însușiri di-

plomatice, fac ca Monarhul României să figureze printre cei mai de seamă oameni de Stat contemporani.

„Urările pe care întreaga Polonie le aduce, astăzi, M. S. Regelui Carol nu sunt cătuși de puțin o simplă formalitate, ci răspund nevoii profunde simțită de orice inimă polonă“.

Presa engleză.

BALKAN HERALD din Octomvrie 1937 scrie următoarele, cu privire la aniversarea Marelui Voievod Mihai: „Bucureștii vor fi în sărbătoare la 26 Octomvrie, când o revistă militară fără precedent în istoria României, prin strălucirea ei, va marca înaintarea Prințului Moștenitor Mihai la gradul de sublocotenent.

„Regele Carol va merge însuși în fruntea armatei care va defila, în timp ce Principele Moștenitor va ocupa tribuna principală, împreună cu înalții demnitari ai Statului“.

„Știri încă neconfirmate, din București, spun că Principele Paul al Iugoslaviei, Principele Moștenitor Gustav-Adolf al Suediei, Principele Charles al Belgiei, un Duce al Casei Regale britanice, mareșalul polonez Ridz-Smigly și alți reprezentanți străini vor participa la acest eveniment“.

DAILY TELEGRAPH and MORNING POST din 16 Octomvrie publică o corespondență, din București, intitulată: „Regele Carol și Franța“, în care se referă la discursul rostit de M. S. Regele la banchetul prin care s'a încheiat manevrele militare din Transilvania.

„Răspunzând generalului Gamelin, scrie ziarul, M. S. Regele a spus că va face tot ce-I stă în putință pentru a spori eficiența și pentru a perfecționa echipamentul armatei. M. S. Regele a cerut șefului Statului-Major francez să ducă patriei sale asigurarea că se poate ori-când bizui pe concursul armatei românești“.

Ziarul anunță, în același articol, aniversarea celor 44 de ani ai M. S. Regelui.

Presa franceză.

LE TEMPS din 16 Octomvrie, după ce face o dare de seamă a comemorării revoluției dela 1784 la Alba-Iulia, scrie că d-l Tătărescu a subliniat, cu această ocazie, semnificația specială a participării M. S. Regelui Carol la ceremoniu care poate fi considerată ca încheierea marelui proces istoric al luptelor seculare pentru libertate, independență și unire națională. Ziarul adaugă că M. S. Regele Carol al relevat, într'o mișcătoare alocuțiune, importanța revoluției dela 1784, din punct de vedere național și social.

Presa americană.

Ziarele din 17 Octomvrie dau amănunte despre aniversarea zilei de naștere a M. S. Regelui, în Statele-Unite.

NEW-YORK TIMES scrie că a fost sărbătorită cu entuziasm, prin servicii religioase și recepții, la care au participat toate organizațiile româno-americane, fără deosebire, în prezența reprezentanților oficiali și ai autorităților Statelor-Unite.

Presa americană acordă o deosebită semnificație cuvintelor rostite de M. S. Regele Carol, la terminarea manevrelor, când s'a adresat generalului Gamelin, șeful Statului-Major general al armatelor franceze.

EVENING STAR din 18 Octomvrie, cel mai însemnat ziar din Washington, a publicat cu prilejul aniversării Suveranului, sub titlul „Regele României lucrează

pentru progres“, un articol semnat de Alma del Mar, însoțit de portretul Suveranului.

Articolul relevă rolul dominant jucat de Suveran în dezvoltarea economică și culturală a țării, progresele făcute pe toate tărâmurile și insistă, în special, asupra imboldului dat de Suveran pentru regenerarea tineretului, descriind amănunțit organizarea și activitatea străjeriei.

POLITICA EXTERNĂ

Presa maghiară.

Presa maghiară din 10 Octomvrie a publicat pe larg discursul d-lui Tătărescu, rostit la Oradea.

Au publicat comentarii semi oficioase UJ MAGHAR-SAG, NEMZETI UJSAG și PESTI HIRLAP.

UJ MAGYARSAG așteaptă „să urmeze fapte declarative sonore și promisiunilor d-lui Tătărescu“.

NEMZETI UJSAG crede că discursul a urmărit „scopuri electorale“, și că d-l Tătărescu „va trebui să rostască un alt discurs, pe cel adevărat, numai să nu fie prea târziu“.

PESTI HIRLAP conchide că dacă România nu va înțelege concepția europeană, „va ajunge izolată și înțelegera se va face fără ea.

Presa cehoslovacă.

Toată presa cehoslovacă din 10 și 11 Octomvrie atribuie discursului d-lui G. Tătărescu, președintele Consiliului de Miniștri al României, o însemnătate cu totul deosebită, reproducându-l în întregime sau prin cele mai semnificative pasagi. Ziarele subliniază în deosebi atitudinea împăciuitoare a cuvântării, în ce privește Ungaria și minoritățile etnice din cuprinsul României, observând totdeodată, cum face CESKE SLOVO, organul partidului socialist-național, că:

„Marele discurs pronunțat de d. Tătărescu, la granițele Ungariei, fixează două principii pe care românii nu le vor părăsi niciodată, și anume: Intangibilitatea frontierelor și protejirea elementului românesc în teritoriile asupraite înainte de războiu“.

Ziarul încheie subliniind: „Discursul d-lui Tătărescu, are astfel o mare însemnătate pentru viitoarele tratative cu ungurii, care eunose acum limitele până unde sunt dispuși să meargă românii“.

Revista L'EUROPE CENTRALE din 16 Octomvrie reproduce pasagi din discursul rostit de d. Tătărescu, la Oradea, calificându-l ca foarte important. Spunând că d. Tătărescu a precizat cu mare sinceritate politica Românilor față de minoritățile naționale și Statele vecine, revista scrie: „Este evident că aceste cuvinte se adresau, înainte de toate, maghiarilor din Transilvania și guvernului din Budapesta“.

Presa bulgară.

Intreaga presă bulgară a acordat o mare atențiune discursului rostit de d. prim-ministru Tătărescu, la Oradea Mare, publicând largi dări de seamă asupra acestei manifestări politice și făcând comentarii, în special asupra chestiunii minoritare.

MIR din 12 Octomvrie publică un lung articol intitulat „România și minoritățile“, semnat de d-l Anton Nicolof, în care scrie: „D. prim-ministru Tătărescu, cu

ocazia unei vizite la Oradea Mare, a pronunțat un important discurs politic. D-sa, s'a oprit mai cu seamă asupra problemei minorităților în România, scoțând în evidență politica pe care guvernul d-sale o duce față de minorități; subliniind că între conducători și minorități trebuie să existe legături, care se bazează pe o încredere și stimă reciprocă. Dl Tătărescu a declarat că dorința de împăciuire nu va lipsi din partea Statului român, însă, în același timp nici minoritățile nu trebuie să uite obligațiile lor față de Stat.

„Problema pe care a ridicat-o d. Tătărescu vine să sublinieze cât de mare însemnătate are pentru dezvoltarea liniștită a vieții politice dintr'o țară, respectarea regimului minorităților.

„După războiu s'au creat tratate pentru protejarea minorităților; aceste tratate obligau țările învingătoare să respecte drepturile minorităților. Cu mare deziluzie se observă că, în practică, angajamentele luate de țările respective nu au fost îndeplinite. Cu toate că soarta minorităților a fost pusă sub protecția Ligii Națiunilor, în realitate garanțiile pentru respectarea acestor drepturi s'au arătat foarte nesigure. Tratamentul minorităților, în multe cazuri, depindea de orientarea politică ce convenea Statului respectiv. Noi am fost de multe ori martori, că multe țări negau existența minorităților, pe teritoriul lor; iar alte țări își alcătuiau în așa fel legiile lor interne și regulamentele administrative, încât în realitate, cu toate obligațiile internaționale luate în mod solemn față de minorități, ultimele erau lipsite și de drepturile lor cele mai elementare.

„Pentru România trebuie să se scoată în evidență, după cum reiese și din ultima cuvântare a d-lui Tătărescu, că ea nu neagă existența, dela început, a minorităților pe teritoriul ei. După acest discurs al d-lui Tătărescu, noi vrem să credem că drepturile minorităților, așa după cum sunt stabilite în actele internaționale obligatorii pentru România, vor fi asigurate în întregime lor. Pentru că niciodată nu trebuie să se uite că tratatele internaționale nu se creează pentru a rămâne simplă teorie, lipsite de orice valoare practică, ci dimpotrivă să fie aplicate în mod rațional în viață. Și cu cât mai curând, țările respective, vor fi pătrunse de necesitatea împlinirii adevăratelor lor obligații internaționale, cu privire la respectarea drepturilor minorităților, cu atât mai curând se va stabili o înțelegere trainică între popoare“.

LA PAROLE BULGARE din 13 Octombrie, sub titlul „Regimul minoritar și politica de pace“, scrie: „Termeni în care d. Tătărescu a ținut să se exprime, cu ocazia cuvântării dela Oradea Mare, în ce privește chestiunea minorităților, dovedește interesul pe care îl reprezintă această problemă. Regimul juridic, stabilit după războiu pentru protecția de limbă, rasă și religie, a minorităților, a fost creat numai în vederea ușurării colaborării cu minoritățile și de a prepara opera de bună înțelegere între națiuni.

„Cu toate acestea regimul minoritar nu a dat rezultatele pe care partizanii devotați ai colaborării între națiuni, le așteptau. Regimul minoritar avea multe lacune care făceau, ca în practică, să fie aproape imposibil de aplicat. Apoi unele țări au făcut tentative de a face dificilă aplicarea sa în practică. La fel, Societatea Națiunilor, nu a putut desfășura o activitate fecundă în această direcțiune și intervenția sa, pentru îmbunătățirea situației minorităților, s'a arătat ineficace.

„Ori, astăzi această situație, departe de a fi satisfăcătoare, are unele puncte grave de fricțiune și de neliniște pentru evoluția normală a vieții internaționale.

„Noi suntem siguri că respectarea drepturilor minorităților, despre care aminteste d. Tătărescu, ar aduce

mari servicii operei de colaborare amicală între națiuni, dacă ar fi acordată minorităților, în mod efectiv, o protecțiune reală. Și noi credem și considerăm că, respectarea efectivă și integrală a acestor drepturi, răspunzând unui înalt comandament moral și juridic, ar reprezenta în același timp o dovadă de bună voință a Statelor legate prin obligațiuni, de a colabora loial, în ceea ce privește minoritățile, la menținerea păcii“.

ZORA și ZAREA ca și celelalte ziare publică de asemeni pasajele esențiale din discursul d-lui președinte al Consiliul de Miniștri, subliniind în deosebi pe acela în care se vorbește despre politica de colaborare cu minoritățile.

Presa iugoslavă.

Ziarele din 10 și 11 Octombrie au publicat la loc de frunte unele în întregime, altele în rezumat cuprinzătoare, declarațiile făcute de d-l Tătărescu la Oradea Mare. Presa subliniază că în cercurile politice din Belgrad, aceste declarații au făcut o deosebită impresie și că ele sunt considerate ca foarte semnificative atât în ce privește relațiile româno-ungare cât și în ceea ce privește situația minorităților din România.

Presa franceză.

Toată presa franceză din 10 Octombrie publică dări de seamă despre discursul rostit de d-l G. Tătărescu, președintele Consiliului de Miniștri al României, la Oradea Mare.

Importanța discursului este subliniată prin titlurile care relevă în deosebi sensul de politică externă al acestui discurs.

Astfel: „Când iești puternic, dezarmezi orice tentații“, declară d-l Tătărescu. (LE PETIT JOURNAL).

„In ajunul manevrelor din Transilvania, d-l Gh. Tătărescu rostește un foarte important discurs“. (Le FIGARO).

LE TEMPS, din 11 Octombrie, după ce reproduce pasagi din discursul d-lui Tătărescu la Oradea Mare, scrie:

„In cercurile politice, declarațiile făcute de d-l Tătărescu sunt interpretate, în general, ca un gest de prietenie față de Ungaria și ca un nou indiciu al evoluției favorabile a negocierilor diplomatice în curs, în vederea normalizării raporturilor dintre Mica Înțelegere și Ungaria“.

Presa italiană.

Presa italiană a acordat o largă publicitate discursului dela Oradea Mare al d-lui G. Tătărescu, președintele Consiliului de Miniștri.

Sub titlul „Discursul d-lui Tătărescu. O linie Maginot pentru apărarea României“. IL MESSAGERO din 10 Octombrie a publicat o largă dare de seamă asupra declarațiilor d-lui prim-ministru.

Ziarul scrie că d-l Tătărescu a rostit un discurs „mult aplaudat“ și redă integral pasajele din cuvântarea care se referă la fortificarea granițelor.

Dări de seamă dezvoltate au apărut în toate ziarele din Roma și din provincie, sub titluri în care era subliniată atât importanța discursului cât și voința României de a colabora la opera de consolidare a păcii.

Presa engleză.

Presa engleză din 11 Octombrie semnaleză însemnătatea excepțională a cuvântării rostită de d-l G. Tătărescu, președintele Consiliului de Miniștri al României, la Oradea Mare.

Ziarele *TIMES*, *DAILY TELEGRAPH*, *DAILY HERALD* și *OBSERVER* au subliniat prin titluri semnificative sensul de politică internațională al acestei manifestări și contribuția ei pozitivă la lămurirea relațiilor dintre România și Ungaria.

Ridicarea de fortificații la granița de Vest a României precum și declarațiile privitoare la tratarea minorităților în România, găsesc un ecou deosebit în presa britanică.

DAILY TELEGRAPH AND MORNING POST din 11 Octombrie publică o corespondență din București, cu privire la declarațiile d-lui prim-ministru Tătărescu, în chestiunea relațiilor cu Ungaria. Ziarul relevă că declarațiile d-lui prim-ministru au fost conciliabile și adaugă:

„Ca și Iugoslavia, România e gata să facă Ungariei și minorității ungare leale față de Statul Român, concesionile necesare stabilirii unor cât mai bune relații de vecinătate“.

Sunt menționate de asemenea declarațiile d-lui Tătărescu, privitoare la necesitatea de a clădi pacea pe un Stat puternic în stare să se apere în contra oricărui atac din afară.

THE TIMES din 11 Octombrie publică de asemenea o corespondență privitoare la discursul ținut la 9 Octombrie, la Oradea Mare, de d-l prim-ministru Tătărescu și reproduce două fragmente din acest discurs, referitoare la relațiile cu populația minoritară și la necesitatea fortificării frontierelor.

OBSERVER, *DAILY HERALD* și celelalte ziare engleze din aceeași zi, publică dări de seamă similare asupra declarațiilor d-lui Tătărescu, subliniind propunerea de colaborare cu Ungaria, pe baza bunului tratament rezervat minorității maghiare din România.

THE UNITED SERVICE REVIEW, din 7 Octombrie, ocupându-se de situația politică și militară a diferitelor țări răsăritene, scrie, în esență, următoarele despre România:

„Fără a face un caz deosebit de forța sa armată, România joacă un rol deosebit de important în Sud-Estul Europei și în cadrul Micii Înțelegeri, datorită așezării sale geografice și populației sale țărănești, care îi îngăduie să ridice, în timp de războiu, o armată de un milion și jumătate de oameni, buni soldați, capabili de disciplină și de rezistență“.

Revista face o succintă descriere a organizației și a ierarhiei militare românești, în timp de pace; și încheie afirmând că motorizarea armatei a fost începută cu sprijinul industriei grele cehoslovace și poate fi continuată cu vremea, datorită unei industrii proprii de armament, astăzi abia în formație.

ECONOMIE ȘI FINANȚE

Presa engleză.

BALKAN HERALD din Octombrie 1937 publică un articol al d-lui E. C. Masterson, intitulat: „Bogății petrolifere încă nedeplin exploatare“, care se ocupă de exploatarea, transportul și comerțul petrolului românesc. Autorul observă că prețul produselor petrolifere este foarte redus și descrie sistemul de transport al acestor produse, care reprezintă 90 la sută din cantitatea petrolului consumat în interiorul țării.

Autorul afirmă că principala dificultate pe care o în-

tâmpină comerțul petrolifer este aceea a exportului, în genere, în regim de clearing.

GREAT BRITAIN AND NEAR EAST, din 7 Octombrie, publică o notă privitoare la excedentul exportului românesc, arătând că balanța comerțului exterior al României, în ultimele șapte luni, cuprinde un excedent de 11.000.000 lire sterline, față de 3.500.000, în epoca corespunzătoare a anului trecut. Apoi adaugă:

„Datorită faptului că este producătoare de materii prime, România se găsește în situația de a avea balanță comercială favorabilă cu aproape toate țările cu care întreține relații de comerț“.

MANCHESTER GUARDIAN din 7 Octombrie publică sub titlul: „România și grâul“, un articol în care se ocupă de condițiunile economice ale României în ultima vreme, după un raport al d-lui Adams, consilierul comercial britanic din București. Ziarul observă că România are importante credite înghețate în Italia, Germania și Grecia, de aceea exportul țării va încerca să se dirijeze spre statele cu valută forte, și adaugă:

„Balanța comercială dintre Anglia și România este deocamdată foarte favorabilă României, datorită, între altele, faptului că industria textilă autohtonă s'a dezvoltat considerabil în ultimul timp. În alte domenii, însă, exportul britanic în România va putea spori“.

BIRMINGHAM POST din 7 Octombrie se ocupă, în mod amănunțit, de raportul sus citat al d-lui Alexander Adams către departamentul britanic al comerțului extern, scriind:

„În cursul primelor șase luni ale anului 1936 importul Angliei din România a fost mai mult decât dublu față de importul din primele 6 luni. Numai Germania a importat mai mult din România decât Marea Britanie (3.812 milioane față de 3.132 milioane lei), ceea ce însemnează că România va putea importa mai mult ca până în prezent produse englezești.“

„În 1937 exportul românesc în Anglia a înregistrat o oarecare scădere, datorită, în parte, faptului că Regatul-Unit a sporit importul de cereale din alte țări. Relațiile comerciale anglo-române sprijiniindu-se pe sistemul quasi-universal al acordurilor de clearing, importul produselor englezești în România reprezintă azi 90—95 la sută din exportul produselor românești în Anglia“.

LLOYD'S LIST and *SHIPPING GAZETTE* din 8 Octombrie publică un amănunțit articol de informație, privitor la navigația maritimă și fluvială, cu date împrumutate din raportul trimis departamentului comerțului exterior din Londra, de către d-l A. Adams, consilierul comercial al Legației Britanice din București.

Articolul menționează acordul dintre Serviciul Maritim român și german, cu privire la tarifele de transport pe apă și înnoirea acordurilor privitoare la aceste taxe dintre România și Ungaria, Austria, Cehoslovacia și Polonia.

„Propunerea făcută în Octombrie 1936, comitetului maritim al Înțelegerii Balcanice de către delegația Greciei, pentru crearea unei societăți de clasificare, investită cu dreptul de a emite certificate tip-veritas, e considerată ca o sugestie interesantă pentru colaborarea statelor din Înțelegerea Balcanică.“

Ziarul publică informații asupra noilor comenzi de nave maritime făcute de guvernul român în Danemarca și Germania, și reproduce tonajul mărfurilor importate prin portul Constanța și Sulina.

DIVERSE

Presa italiană.

Inaugurarea liniei aeriene Roma-Belgrad-București a reținut atențiunea presei italiene, care a atribuit acestei noi legături aeriene, o valoare politică de apropiere între Italia și România, mai ales, și a afirmat că echivalază cu o dovadă mai mult, după încheierea tratativilor cu Ungaria, că Mica Înțelegere a pornit pe calea „realităților”. După ce s’au dat amănunte de ordin tehnic, presa a insitat asupra „fastoasei și călduroasei” primiri, făcute oaspeților italieni la București de către autoritățile aeronautice, de către Direcțiunea Generală a Presei s’au menționat articolele foarte cordiale apărute în presa bucureșteană. S’a scos în deosebit relief cuvântarea rostită la masa oferită de către Ministerul Aerului, de către d. ing. Gheorghiu, secretarul general al acestui Departament, care a făcut urări pentru Italia și Suveranul ei și pentru Duce.

D. Franco Trandafilo, publică în LA TRIBUNA din 5 Octomvrie, un frumos articol inaugural, însoțit de o vedere sugestivă a unei părți din b-dul Brătianu, în care arată cât de utilă va fi pentru dezvoltarea de raporturi lesnicioase de comunicație noua linie aeriană, „care reducând distanța dintre Roma-Belgrad și București, învecinește și mai strâns trei popoare care dintr’atâtea rațiuni, una mai adâncă decât alta, doresc să se fie într’un contact strâns”.

„Inchipuiți-vă cu ce bucurie a fost salutăta apariția pe cerul Bucureștilor, a acestui aeroplan alb împodobit cu tricolorul nostru și închipuiți-vă încă odată ce satisfacțiune au simțit Italienii care-și dau seama că această puternică mașină a noastră, evoluând pe cerul românesc, înseamnă că Roma, întotdeauna pe vremea lui Traian, e pururi de față acolo unde trăiesc copiii ei”.

Tot LA TRIBUNA, în numărul din 6 Octomvrie, descrie fazele parcursului și primirea făcută la București, într’un reportaj intitulat „Manifestațiunile la sosirea la București. Via satisfacție românească”.

Cunoscutul ziarist italian d. Silvio Petrucci, care a fost printre primii pasageri sosiți la București, publică în IL POPOLO D’ITALIA din 6 Octomvrie un foarte

detaliat și călduros articol intitulat „Aripile Littoriei între Tibrul și Dunăre”, în care după ce vorbește de „spiritul cordial de colaborare”, întâlnește la cele două țări interesate, ceea ce a înlesnit crearea unei linii, încheie sub titlul „Legătura cu patria-mamă”:

„Ajungând în România, a fost ca și cum aripa tricoloră ar fi tras un arc între Tibrul și Dunăre, între Mediterană și Marea Neagră, între Roma imperială și pământul unde odinioară s’au coborât așchilele biruitoare ale lui Traian; unde cultura și mărturiile Romanității cu toate vicisitudinile Istoriei, dăinuiesc în numele însuși de România, în limbă, în manifestările spirituale și în monumentele ei eterne”.

IL GIORNALE D’ITALIA publică sub semnătura d-lui Aldone Nosari, un lung reportaj însoțit de o vedere a Pieței Rosetti. Autorul descrie amănunțit primirea făcută la București oaspeților italieni, care au fost întâmpinați „cu fastuozitatea proprie bogatului care nu-și face gânduri negre pentru a doua zi”.

Presa franceză.

LE PETIT DEMOCRATE din 10 Octomvrie, sub semnătura d-lui Descos du Colombier, publică un articol privitor la România, pe care a vizitat-o de curând, căreia îi aduce laudele cele mai călduroase încheiând cu următoarele:

„Dacă ar trebui să rezumăm în câteva cuvinte impresiile noastre, am zice că posedăm adânci prietenii în Europa și, în special, în România, dar trebuie să știm să ne arătăm demni de ele.

„Evenimentele care se produc în Franța n’au micșorat simpatiile, dar suntem puși în observație. Vom rămâne oare la înălțimea renumelui pe care am câștigat-o de secole? Toată chestiunea e aici. Franța se bucură de un prestigiu incontestabil în România. Călătoria mea de prietenie a avut drept scop să-l păstreze. Trebuie să ne gândim să menținem frumoasa noastră reputație”.

LE JOUR din 11 Octomvrie publică un articol al trimisului său special, d-l Christian de Caters, în care, sub titlul „Pe malurile Dunării am găsit la rue de la Paix”, autorul își povestește impresiile dobândite în cursul călătoriei sale la București. D. sa subliniază atmosfera de latinătate pe care a întâlnit-o în România.

MICA ÎNTELEGERE

Presa engleză.

A acordat o deosebită atențiune Micii Înțelegeri, atât sub raportul politicii generale a acestei grupări, cât și în ce privește negocierile dintre Ungaria și cele trei State vecine și aliate, începute în urma sesiunii dela Sinaia al consiliului Micii Înțelegeri.

THE ECONOMIST din 2 Octomvrie publică un articol intitulat „Ungaria și Mica Înțelegere”, în care afirmă:

„Progrese considerabile s’au realizat în ultimele săptămâni în negocierile care urmăresc să ducă la o apropiere între Ungaria și Mica Înțelegere”.

Revista crede că dificultățile politice: problema reînarmării și a minorităților pot fi rezolvate pe calea negocierilor prietenoase la o mai strânsă colaborare economică. „Această cale, adaugă revista, a fost luată în considerare de d-nii Schusnigg și Hodza, în urma deziluziilor cauzate de chipul cum au funcționat până acum acordurile tripartite dela Roma.

„Atitudinea Berlinului a dovedit de altfel limpede că în bazinul danubian acordul politic nu stă numai în strânsă dependență de o înțelegere economică, dar este, în același timp, urmarea inevitabilă a acestei înțelegeri”.

CURRENT HISTORY din luna Octomvrie, într’un articol închinat armatei franceze și aceleia a aliaților săi, se ocupă, între altele, de situația țărilor din Mica Înțelegere.

Vorbind despre concepția franceză a securității europene, autorul articolului, d-l C. L. Heymann, scrie:

„Interesul Franței nu este numai acela de a asigura apărarea frontierei sale răsăritene. Soarta Franței e legată și de ceea ce se va petrece în Polonia, Rusia, Cehoslovacia și Balcani. Sprijinită pe Paris, spune autorul, Mica Înțelegere continuă să fie un factor de care Statele fasciste trebuie să ție seamă. Repetatele eforturi ale acestora din urmă de a avea discordie în sânul acestei organizații au eșuat până azi.

„Dintre cele trei țări ale Micii Înțelegeri, Cehoslovacia și România sunt acelea pe care politica de securitate a Franței se sprijină mai temeinic. Această legătură a fost și mai puternic consolidată în acest an, când, în loc să se acorde Germaniei, s'a încredințat industriei cehoslovace motorizarea întregii armate române.

„Legea cehoslovacă de „pregătire defensivă“ și fortificațiile ridicate la frontierele țării dovedesc că Praga se sprijină pe propriile ei mijloace în primul rând, pe Franța și pe Mica Înțelegere în al doilea rând, și numai în caz de mare primejdie pe Soviete.

„România rămâne fidelă politicii sale tradiționale de alianță cu Franța.

„Punctul slab al Micii Înțelegeri ar fi Iugoslavia pe care Germania și Italia urmăresc s'o cucerească diplomatic. D-l Stoiadinovici, care nu a adoptat încă o politică hotărâtă cu privire la înarmări, a făgăduit totuși președintelui Beneș să nu încheie un pact separat cu Ungaria, iar opinia publică iugoslavă continuă să fie filo-franceză“.

FORTNIGHTLY REVIEW, din *Octombrie*, publică un articol al d-lui Robert Machray, intitulat „Elementele unei consolidări europene“, în care scrie, între altele:

„Fără trâmbițe și surle, una dintre cele mai însemnate hotărâri în politica cea mare a timpului nostru, a fost luată când, la sfârșitul lui August Mica Înțelegere s'a pronunțat în mod definitiv pentru continuarea alianței și alinierii sale cu Franța și contra legăturii cu ceea ce e cunoscut drept axa Roma-Berlin. În situația turburată actuală, din Mediterană, această hotărâre are o considerabilă semnificație, în special pentru Anglia și Imperiu, dacă ne amintim în special că două din cele trei State ale Micii Înțelegeri sunt, în același timp, membre ale Înțelegerii Balcanice“.

D-l Machray, care a vizitat și România, face în acest articol, un istoric al Micii Înțelegeri, până în epoca actuală: conferințele dela Bratislava, Belgrad și Sinaia. Referindu-se la interviu-ul acordat autorului de către d-l Victor Antonescu, articolul reproduce declarația pe care i-a făcut-o ministrul de externe al României în ajunul conferinței dela Sinaia: „Astăzi, cheia păcii, nu numai pentru Balcani, ci pentru continentul întreg, nu se află la București, la Belgrad sau Praga, la Berlin, Roma sau Paris, ci la Londra“.

Autorul ajunge la concluzia că reînarmarea Marci Britanii este considerată în Europa ca unul din cei mai de seamă factori pe care se poate întemeia pacea europeană.

Presa franceză.

Revista L'EUROPE NOUVELLE, în numărul său din 2 Octombrie consacra Micii Înțelegeri și Ungariei următorul articol al d-lui Albert Mousset:

„De mai multe luni se vorbește de o apropiere între Ungaria și Mica Înțelegere. Acest s'von a avut un ecou oficial în comunicatul Consiliului permanent al acestui grup de State, care s'a întrunit la Sinaia, la 30 și 31 August trecut, și în care se exprimă „dorința unanimă“ de a se vedea relațiile politice și economice ale Statelor alianței orientale cu celelalte State dunărene, „desvoltându-se într'un spirit de încredere“.

„Între timp, ministrul Ungariei la București, a luat contact cu cei trei membri ai conferinței și a procedat la un schimb de vederi destul de amănunțit pentru a servi ca punct de plecare al unei negocieri. Această negociere a luat apoi o formă concretă, în afară de sesiunea dela Geneva din Septembrie, unde ministrul ungar

al afacerilor străine, d-l de Kanya, a examinat cu d-nii Antonescu, Krofta și Stoiadinovici, mijloacele practice de a rezolvi contestațiile existente în vederea realizării condițiilor unei aproprieri. E de prisos de a mai sublinia importanța acestei evoluții care ar însemna părăsirea de către Ungaria a revizionismului neînduplecat, căruia a sacrificat până astăzi orice politică de colaborare dunăreană de teamă de a părea că validează din nou semnătura dată de ea, prin constrângere în josul tratatului dela Trianon.

„Multe evenimente s'au perindat, într'adevăr, care au schimbat cu totul datele problemei revizioniste. Imediat după războiul Ungaria iridentă și-a îndreptat privirile spre Anglia și apoi spre Italia, pentru a face să prevaleze revendicările ei în corelație cu restaurarea Coroanei Sfântului Ștefan. Dar simpatia uneia din părți a presei engleze și revizionismului oratoriu al d-lui Mussolini au rămas fără efect practic. Timpul scurgându-se, noul echilibru al bazinului dunărean s'a consolidat prin el însuși, iar perspectivele unei răsturnări teritoriale au scăzut din an în an. Însăși axa Roma-Berlin nu este făcută pentru a îmbunătăți poziția internațională a Ungariei.

„Ca și Austria, aceasta are interes de a vedea în cuprinsul ei influențele germane și italiene, echilibrându-se fără a se identifica. De aceea, Ungurii doresc să sustragă țara lor târgurilor dintre Roma și Berlin și acest argument primează în favoarea unei orânduiri interpare a colaborării dunărene. Această colaborare implică acordul asupra trei chestiuni: reînarmarea, raporturile economice și minoritățile.

„Chestiunea reînarmării pe care cabinetele Micii Înțelegeri o consideră odinioară de o importanță capitală, nu mai slăbește astăzi aceeași îngrijorare.

„Problema economică este mai anevoioasă. Ea se lovește de cele două sisteme în ființă:

„Mica Înțelegere economică și acordul triumfilar Roma-Viena-Budapesta. Aceste două sisteme n'au dat până astăzi decât rezultate modeste. D-l Hodza s'a străduit de mult să găsească o tangentă între cele două sisteme. Ea nu poate fi decât în folosul Micii Înțelegeri. Într'adevăr, căile comerciale Praga-București și Belgrad-Praga trec prin Budapesta. Singura măsorare a taxelor de transport prin Ungaria ar da un nou avânt tranacțiilor româno-cehe și cehe-iugoslave.

„În ce privește a treia chestiune, aceea a minorităților ungare în țările Micii Înțelegeri, ea a fost desbătută la Geneva și se referă mai ales la revendicările Ungariei, față de România. Nimic nu s'a hotărât în această direcție, afară numai că chestiunea va fi reexaminată după alegerile române.

„În rezumat, redusă la considerentele de mai sus, apropierea între Budapesta și Mica Înțelegere este totuși un eveniment important al vieții internaționale. Într'o regiune unde factorii psihologici sunt hotărâtori, ea reflectează un spirit nou și trezirea unei conștiințe comune a interesului dunărean“.

LA TRIBUNE DES NATIONS, din 7 Octombrie, sub titlul: „Mica Înțelegere și problema dunăreană“, publică un articol semnat de d-l René Defez, corespondent general al ziarului, în Iugoslavia, în care se ocupă pe larg de raporturile acestei grupări politice cu celelalte State dunărene care constituiesc actualmente una din cele mai principale probleme la ordinea zilei în Europa Centrală:

„Dacă există, scrie d-l Defez, un plan german și un plan italian de reconstrucție a porțiunii din Europa, care a trăit odinioară sub sceptrul Habsburgilor, pla-

nuni similare în esență și ținând să înzestreze Statele succesoare cu un protector omnipotent și leonin, nu trebuie să uităm că Mica Înțelegere s'a străduit la rândul ei să elaboreze un sistem bazat, acesta, pe libera definiție a intereselor lor de către puterile în cauză și punerea în armonie, într'o vastă asociație, am putea spune într'o federație a popoarelor ajunsă azi, limitate la ele însele, la suveranitate. Câțiva pași pe calea realizării acestui plan au și fost încercați.

„Convorbirile duse acum câteva luni între Iugoslavia și Ungaria, au lăncizat puțin și n'au ajuns la vreun rezultat concret, dar ușa rămâne deschisă și un acord economic încheiat în ultimul timp au însemnat totuși o etapă de progres pe o cale destul de grea.

„La sfârșitul ultimei întruniri a Consiliului Micii Înțelegeri, la Sinaia, s'a părut că Praga, Belgradul și Bucureștii erau decise să reia, începând cu Ungaria, negocierile dunărene la Geneva. Dar, toți cei care își puseseră speranța în aceste schimbări de vederi au fost decepționați de amânarea acestor tratative.

„Putem regreta acest lucru, dar nu e de mirat când privim chestiunea mai de aproape. A ajunge la un acord între Mica Înțelegere și Ungaria ar avea drept corolar imediat obligația pentru aceasta de a renunța în viitor la orice revendicare teritorială și mai ales minoritară. Este chiar dorința sinceră a guvernului maghiar de a face să înceteze aceste campanii împotriva vecinilor.

„Această negociere directă, în două, a arătat dela început că nu era vorba de altceva decât de revizuirea unui tratat de pace și că, fatal, noul acord, prin amplcarea chestiunilor care trebuie să le rezolve, ar fi făcut nul tratatul dela Trianon. Dacă ne gândim că dela războiu încoace, politica, ideologia, aspirațiile poporului ungar, tot sufletul care-l susținea și speranțele care l-au făcut să se redrezeze după înfrângere, converg spre acest cuvânt magic de revizuire, înțelegem că Ungaria nu-și putea părași idealul de azi, fără a-l fi împlinit, și a-și împlini idealul înseamnă a-l depăși.

„Momentul nu pare deci oportun de a vedea încheiată una din chestiunile cruciale ale Europei contimporane. Ar fi de dorit ca tratativele începute actualmente, care vor fi urmate pe cale diplomatică ordinară, să ajungă la un acord mai modest, acord care rezervând principiul și marile linii ale tratatelor în vigoare, în privința revizuirii cărora doar Societatea Națiunilor ar putea avea un cuvânt, să pună capăt unei chestiuni în litigiu, care frământă de ani de zile bazinul dunărean“.

Presa austriacă.

NEUE FREIE PRESSE din 6 Octombrie, sub titlul: „Mica Înțelegere și Ungaria“ publică următorul articol:

„Raporturile dintre Mica Înțelegere și Ungaria, care au lăsat atâta timp de dorit, încep să se îmbunătățească în mod vădit. Negocierile începute la Sinaia și continuate la Geneva n'au fost încheiate formal. Dar, după toate semnele sunt pe cale bună. Acest punct de vedere optimist îl susține și discursul pe care l-a ținut d-l Stojadinovici în Bosnia.

„In ce privește înarmarea, guvernul maghiar s'a ținut de angajamentele luate. In schimb a susținut revendicările, cu privire la egalitatea în drepturi și un tratament corespunzător. A doua revendicare a fost o soluționare satisfăcătoare a problemei minoritare. Se va înțelege această dorință, dacă ne amintim de cruda soartă impusă Ungariei de tratatul de pace. Din discursul ținut recent de d-l Hodza, ai impresia că la Praga există o dispoziție de prevenire față de aceste revendicări. Iugoslavia este de asemenea dispusă să în-

țină mâna. Pare deci că la soluționarea problemei minoritare există dificultăți numai în România. Cum bărbății de Stat, conducători ai Micii Înțelegeri au simțul politic bine dezvoltat și cum și cercurile din Ungaria au un simț puternic pentru cele necesare, este probabil că se va reuși să se înfrângă obstacolele care mai există.

„Mica Înțelegere își dă seama ce ar însemna un acord cu guvernul maghiar. Ungaria, care, după prăbușire, a rămas un timp izolată în direcția politicii externe, se bucură actualmente de mari simpatii. Se poate lăuda cu amicitia marilor puteri competente. Prin realizarea de raporturi strânse cu Italia a rupt în anumit sens atmosfera diplomatică. Cu Germania are raporturi bune, iar amicitia tradițională cu Franța și Anglia, care părea că pălise după catastrofa mondială, revine din nou. Fi-rește că lucrul acesta sporește valoarea unei apropieri a Micii Înțelegeri de Ungaria. Va fi important și pentru viitoarele stări din Bazinul Dunării. Nu s'a putut progresa atâta timp, cât Ungaria stătea la o parte, atâta timp cât nu s'a încercat să se construiască un pod între Mica Înțelegere și Ungaria. Se face străduințe pentru a învinge punctul mort.

„Acum când lumea se află în fierbere, când nimeni nu poate prevedea ce evoluție va lua politica internațională, rațiunea și înțelepciunea impun să se înfăptuiască cel puțin acele amicitii, unde se oferă perspective de înțelegere favorabile. Este o dovadă de înaltă inteligență politică, faptul că Ungaria și Mica Înțelegere se pregătesc tocmai acum să dea o pildă excelentă. Ar fi foarte ușor să declari: Cum să lucrezi în Bazinul Dunării pentru pace, dacă domnește pretutindeni neliniște și nesiguranță?

„S'ar putea obține poate înțelegere chiar și pentru acest punct de vedere. Dar această resemnare, acest fatalism ar fi o nenorocire și o primejdie. De unde să vină imboldul pentru o schimbare în stil mare, dacă nu ai puterea să te ocupi de un teritoriu limitat și să faci ce trebuie? In timpurile noastre cu aer înăbușit, care provoacă în mod regretabil prea mult pesimism, se arată oricum o rază de speranță și lumină“.

Presa polonă.

KURJER WARSAVSKI din 19 Octombrie publică un interview, acordat de d-l de Kanya, ministrul de externe al Ungariei, unui colaborator al ziarului la Budapesta.

Intrebat despre negocierile dintre Ungaria și Mica Înțelegere, d-l de Kanya, a declarat:

„In aceste conversațiuni, Ungaria urmărește două scopuri; normalizarea raporturilor cu Mica Înțelegere, fapt care ar servi în chip eficace cauza păcii în Europa, iar pe de altă parte Ungaria înțelege să dea un nou impuls problemei minorităților. Ținând seama de situația dificilă a minorităților ungare și de soarta lor, este indispensabil ca în interiorul unei atmosfere mai bune să se ajungă la o împăciuire în această chestiune.

„Schimburile de vederi dintre guvernele interesate au îngăduit până acum să se lămurească unele chestiuni de principiu, mai cu seamă aceea a egalității de drepturi a Ungariei în materie de armamente. Chestiunile minoritare au fost discutate de asemenea în mod aprofundat. Firește, astfel de negocieri prezintă dificultăți, eu atât mai mult cu cât Ungaria, neputând discuta cu Mica Înțelegere, considerată ca entitate colectivă, trebuie să se negocieze separat cu cele trei State, neajungându-se întotdeauna la același diapazon al problemei minoritare. Chiar în cazul unui acord de principiu, redactarea textelor ar putea stârni dificultăți.

„Este evident că stabilirea de relațiuni mai normale între Ungaria și Mica Înțelegere, reprezintă un drum lung și greu și că este nevoie de multă răbdare. Totuși Ungaria nu pierde niciun moment din vedere interesul păcii generale și ar voi mult ca negocierile să aducă rezultate. Succesul depinde însă, în primul rând, de atitudinea Statelor Micii Înțelegeri, față de problema minorităților“.

Presa elvețiană.

NEUE ZÜRCHER ZEITUNG din 16 Octombrie scrie că tratatele dintre Ungaria și Mica Înțelegere vor continua pe cale diplomatică:

„In cercurile ungurești stăpânește un mare optimism, scrie ziarul. De sigur, că, înainte de alegerile românești nu se va produce nimic decisiv, dar lucrurile se vor pune în mișcare, repede, pe la sfârșitul lui Noemvrie. Chiar și din partea d-lui Antonescu, ministrul de externe al României, s'au auzit păreri optimiste despre desfășurarea acestor tratative“.

Presa iugoslavă.

ECHO DE BELGRADE, din 6 Octombrie, ocupându-se de activitatea Micii Înțelegeri, la Geneva, subliniază că d-l Victor Antonescu, a expus aci cu o admira-

bilă claritate și o logică convingătoare opinia celor trei State ale Micii Înțelegeri.

Același ziar, reproduce comunicatul publicat după conferința băncilor de emisiune ale Micii Înțelegeri și subliniază că s'a decis cu această ocazie să se continue colaborarea celor trei bănci centrale.

Presa belgiană.

L'INDEPENDANCE BELGE din 4 Octombrie scrie între altele:

„Conferința celor trei guvernatori ai Institutelor de emisiune ale Micii Înțelegeri, care a avut loc la București, este cu atât mai importantă, cu cât ea precede sesiunea Consiliului economic al Micii Înțelegeri, care va avea loc la Praga și unde, se asigură, se va crea clauza preferențială regională a acestei grupări, a cărei strânsă colaborare este pe cale să se afirme în mai diverse domenii“.

Ziarul reproduce apoi comunicatul publicat la sfârșitul acestei conferințe și încheie, cu următoarele:

„Suntem curioși să vedem dacă întrunirea Consiliului economic al Micii Înțelegeri dela Praga va însemna o nouă etapă spre organizarea economică a bazinului dunărean, care, după recenta întrevedere Schuschnigg-Hodza, este mai mult ca oricând la aordinea zilei“.

VIZITA D-LUI STOIADINOVICI LA PARIS ȘI LONDRA

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Presa iugoslavă.

Ziarele iugoslave din 11 Octombrie dă primul loc călătoriei d-lui Stoiadinovici la Paris.

SAMUPRAVA consacră un editorial acestui eveniment, spunând că urările țările întregi însoțesc pe primul ministru care va realiza un act important al politicii externe iugoslave.

După ce amintește temeliile de nezdruincinat ale amicitiei franco-iugoslave, ziarul scrie: „Cele două popoare se respectă, se iubesc și se completează. Ele au o mentalitate identică, iar credința față de angajamentele semnate care a făcut tăria lor în trecut, va fi și tăria lor în viitor.

„Cu aceste sentimente se duce în Franța d-l Stoiadinovici, ca prieten leal și înțelept, ale cărui eforturi politice sunt cunoscute și prețuite în Franța. Reprezentând o rasă și o epocă, el reprezintă pe drept cuvânt țara sa, deoarece este astăzi însăși expresiunea tendințelor sale democratice.

„Pentru acest motiv de asemeni, plecarea sa în Franța este pentru noi și pentru Europa întreagă un eveniment cu atât mai important cu cât se știe că niciun om de Stat n'a fost mai îndreptățit ca d-l Stoiadinovici să vorbească guvernului francez în numele Iugoslaviei și să afirme puterea legăturilor care ne unesc fără rezerve de Franța“.

Cu prilejul acesta, VREME publică un articol editorial, subliniind: „Pactul încheiat acum zece ani constituie numai manifestarea vizibilă a sentimentelor de prietenie veche și trainică dintre cele două națiuni, pe care le unesc legături numeroase și care nu sunt prin nimic despărțite. După o lungă perioadă de relațiuni amicale strânse și de încredere mutuală, cele două țări au simțit nevoia să dea o formă juridică concretă legăturilor lor.

Rareori, un act de diplomatie a răspuns într-o atât de mare măsură sentimentelor profunde și spontane a două națiuni, cum a fost tratatul franco-iugoslav. Dacă semnarea lui în 1927 a provocat oarecare surprindere în masele largi ale poporului, aceasta se datora numai faptului că ele nu putea crede că relațiile dintre Franța și Iugoslavia n'aveau mai de mult încă o bază scrisă.

„Tratatul, în momentul încheierii sale, nu făcea astfel decât să consacre o stare de lucruri existentă“.

VREME analizează apoi importanța tratatului franco-iugoslav din punct de vedere al situației generale europene și constată colaborarea diplomatică a celor două țări în toate chestiunile care interesează pacea Europei.

„Trebuie subliniat de asemenea, adaugă ziarul, că pactul nu este îndreptat împotriva nimănui, nu urmărește niciun scop ascuns sau tendințe de realizare a unor interese egoiste ale celor două părți contractante. El urmărește un singur scop: menținerea păcii pe baza stării de lucruri existente în domeniul internațional. Pactul nu comportă în sine obligațiuni directe de asistență mutuală, dar prevede cooperarea franco-iugoslavă, pentru apărarea concertată a intereselor comune, în caz când securitatea uneia din cele două părți contractante sau starea internațională de lucruri ar fi amenințate. În timp de zece ani, existența tratatului a dovedit că el nu exclude colaborarea cu toate celelalte State care urmăresc aceleași scopuri pacifice și că el poate fi considerat cu drept cuvânt ca o contribuție însemnată la pacea generală și la stabilizarea situației în Europa“.

Intreaga presă din 13 Octombrie, publică în primele pagini largi dări de seamă asupra vizitei la Paris a d-lui Stoiadinovici, președintele consiliului de miniștri și ministru al afacerilor străine.

Ziarele relevă primirea cordială de care se bucură pri-

mul ministru al Iugoslaviei din partea oficialităţii şi opiniei publice franceze.

De asemenea, ziarele reproduc comunicatul oficial dat de Quay d'Orsay, după semnarea declaraţiei prin care se prelungeşte, pe timp de 5 ani, pactul de amiciţie franco-iugoslav, semnat la 11 Noembrie 1927.

Presa subliniază totdeodată importanţa pe care o acordă vizitei la Paris a d-lui Stoiadinovici, toate ziarele franceze care relevă că ea are o şi mai mare însemnătate prin faptul că se produce tocmai în momentul când Europa trece prin ceasuri grele.

PRAVDA scrie în articolul său de fond:

„Iugoslavia şi Franţa au reînviat un instrument de pace care uneşte eforturile lor comune pentru menţinerea bunelor relaţii între popoare şi pentru consolidarea ordinii de lucruri existente pe continentul nostru.

„În toate acţiunile diplomatice paeifice, Belgradul şi Parisul şi-au consacrat totdeauna activitatea pentru realizarea unei Europe liniştită şi prospere“.

Ziarul reaminteşte, pe de altă parte, sentimentele de afecţiune pe care Franţa le-a nutrit totdeauna Iugoslaviei.

ECHO DE BELGRADE scrie:

„D-lui Stoiadinovici nu-i va fi fost greu să arate la Quay d'Orsay şi opiniei publice franceze zădărnicia intrigilor care, în ciuda faptelor, încearcă să turbure relaţiile dintre cele două ţări. Unele provin din ideea greşită că pactele bulgaro-iugoslave şi italo-iugoslave ar constitui inovaţii în politica externă a Regatului. Altele, inspirate de spiritul de sistem, tind a insinua că tratatul din 1927 nu defineşte cu precizie obligaţiile respective ale Franţei şi ale Iugoslaviei. Toate aceste critici sunt deşarte.

„Punând semnătura lor în josul Pactului dela 1927, reînviat pentru a doua oară, d-l Stoiadinovici şi d-l Delbos, atestă încrederea lor în destinele colaborării franco-iugoslave şi voinţa lor de a o menţine în serviciul exclusiv al păcii. Astfel, bazele politicii externe iugoslave rămân statornice“.

Ziarul **VREME** din 14 Octombrie consacră articolul său de fond vizitei pe care d-l Stoiadinovici o face actualmente la Londra.

„După semnarea pactului de amiciţie franco-iugoslav, preşedintele de consiliu se va pune acum în contact cu conducătorii Foreign Office-ului, confirmând astfel tradiţionala colaborare diplomatică franco-britanică“.

Ziarul arată că Marea Britanie a fost adesea o busolă pentru popoarele mici care îndreaptă şi azi, instinctiv, privirile spre Londra.

„D-l Stoiadinovici va achita, în primul rând, o parte din datoria morală contractată în trecut de Iugoslavia faţă de marea naţiune britanică, pentru ajutorul dat în cursul dramei celei mai adânci a istoriei iugoslave, în timpul marelui războiu.

„În al doilea rând, d-l Stoiadinovici va examina, cu oamenii de Stat britanici, problemele viitorului. Colaborarea este asigurată prin ţelurile identice ale celor două State, în serviciul păcii şi pe baza menţinerii tratatelor existente“.

Intreaga presă iugoslavă din 15 Octombrie publică sosită la Londra a d-lui Stoiadinovici, subliniind importanţa convorbirilor pe care primul ministru iugoslav le-a avut cu d-l Eden şi cu ceilalţi oameni de Stat englezi, atât asupra relaţiilor dintre Marea Britanie şi Iugoslavia

via cât şi asupra desfăşurării situaţiei generale europene.

Ziarele publică totodată lungi comentarii din presa engleză, care relevă că personalitatea d-lui Stoiadinovici este bine cunoscută tuturor cercurilor britanice şi în deosebi cercurilor economice şi financiare.

Presa franceză.

JOURNAL DE DEBATS din 11 Octombrie ocupându-se de vizita d-lui Stoiadinovici la Paris, pentru reînvierea pactului franco-iugoslav, scrie între altele:

„Prezenţa d-lui Stoiadinovici la Paris va conferi reînnoirii pactului un caracter intenţionat de solemnitate, sortit să sublinieze importanţa pe care guvernul şi opinia publică iugoslavă o acordă acestei reînnoiri“.

Ziarul face apoi o comparaţie între acordul italo-iugoslav şi pactul franco-iugoslav, afirmând că obligaţiunile pactului franco-iugoslav sunt mai precise şi mai strânse decât ale acordului italo-iugoslav.

„S'a încercat uneori — încheie ziarul — să se pună în discuţie fidelitatea iugoslavă faţă de alianţa franceză, în timp ce o operaţiune inversă era încercată la Belgrad. Dar această fidelitate este legată de o interdependenţă de destine, de care nu ne-am putea deslipi nici unii, nici alţii. Toate guvernele care s'au succedat la Belgrad au mărturisit acelaşi sentiment în această privinţă; făcându-se abstracţie de amintirile războiului, care sunt poate greşit evocate cu orice prilej, există între cele două popoare un instinct de solidaritate pe care niciun joc de oportunitate diplomatică nu l'ar putea turbura“.

LE JOURNAL din 12 Octombrie, sub semnătura lui Saint-Brice, scrie că d-l Stoiadinovici vine la Paris să reamintească tuturor că acţiunea sa în toate domeniile. Stoiadinovici a sosit la Paris pentru a reînvi alianţa franco-iugoslavă: consolidarea păcii.

LA LIBERTE din 13 Octombrie, după ce arată că d-l Stoiadinovici a sosit la Paris pentru a reînvi alianţa franco-iugoslavă, spune că d-sa este foarte des atacat atât în Iugoslavia cât şi în străinătate, de cercurile politice şi ziaristice şi aceasta din cauză că şeful guvernului iugoslav nu s'a raliat la politica sovietică.

LE TEMPS din 13 Octombrie, scrie în editorial:

„D-l Stoiadinovici, preşedinte al consiliului şi ministru al afacerilor străine din Iugoslavia, se află la Paris, unde a procedat la semnătura reînnoirii quinquenală a tratatului de amiciţie franco-iugoslav din 11 Noembrie 1927.

„În cadrul Micii Înţelegeri şi a Înţelegerii balcanice, Iugoslavia ocupă un loc de primă importanţă pe planul Europei Centrale şi Orientale. Ea este un factor indispensabil al echilibrului influenţelor şi securitatea ei este una din condiţiile esenţiale ale salvărdării păcii generale. Acţiunea ei externă este comandată în acelaşi timp de condiţii economice foarte particulare şi de o poziţie geografică care îi impune cea mai mare vigilenţă. Ca şi Cehoslovacia şi România, ea este interesată în primul grad să facă împotriva oricărei revizuirii a clauzelor teritoriale ale tratatelor din 1919.

„Ca şi Turcia, Grecia şi România, ea rămâne credincioasă principiului evoluţiei normale a ţărilor balcanice în plenitudinea independenţei şi suveranităţii lor în afară de orice tutelă a marilor influenţe străine.

„Pentru ea, în fine, ca şi pentru celelalte State ale Europei Centrale şi Orientale, garanţia securităţii sale rezidă în pactul Societăţii Naţiunilor şi în asigurările colective contra oricărei agresiuni neprovocate.

„In cursul ultimilor ani, unele inițiative ale guvernului din Belgrad, au dat de gândit că o adaptare a politicii străine iugoslave unor împrejurări noi, era susceptibilă de a modifica într-o oarecare măsură pozițiile luate până atunci.

„Tratatul bulgaro-iugoslav, apropierea economică cu Germania și acordurile economice intervenite între Roma și Belgrad, fără ca celelalte puteri ale Micii Înțelegeri să fi fost prealabil consultate, au lăsat să se creadă la început că ar fi în joc însuși sistemul stabilit, care a dat dovezi de trăinicie în cursul a atâția ani de experiență.

„Explicațiuni lămurite între Belgrad, Praga și București au înlăturat atmosfera de incertitudine ce se ivise cu aceste prilejuri, iar întrunirile consiliului permanent al Micii Înțelegeri, au confirmat de atunci că acordul celor trei State subsistă în forța lui inițială și că Iugoslavia rămâne strâns solidară față de Statele cu care s'a asociat în mod liber pentru apărarea intereselor lor vitale.

„Este un fapt cert astăzi, că evoluția actuală a politicii externe iugoslave se desăvârșește în cadrul însuși al tratatelor în vigoare, și că nici acordul ei particular cu Bulgaria, nici dezvoltarea relațiilor ei economice cu Germania, nici acordurile ei cu Italia, nu pot modifica profund orientarea unei politici generale care corespunde nu numai intereselor imediate, dar și sentimentelor intime ale poporului.

„La lumina acestor sentimente adânci ale națiunii trebuie interpretate actele unei politici a cărei practicare este adesea ori delicată și anevoioasă în mijlocul turburărilor care agită astăzi lumea.

„In acest spirit, credem noi, trebuie privit demersul pe care șeful guvernului iugoslav, îl face astăzi la Paris, pentru a conferi oarecare solemnitate reînnoirii tratatului de amiciție franco-iugoslav.

„Acest tratat, precum se știe, nu este îndreptat contra nimănui, și toate aranjamentele pe care Iugoslavia le-a putut încheia ulterior, rămân subordonate atât tratatului franco-iugoslav, cât și tratatelor care leagă Iugoslavia de celelalte State ale Micii Înțelegeri și ale Înțelegerii balcanice“.

L'ACTION FRANÇAISE scrie între altele:

„Înțelegerea germano-italiană a fost de natură să îndemne pe iugoslavi spre o acțiune diplomatică de prudentă rezervă.

„O țară a cărei unitate este încă fragilă, cum este cazul pentru Iugoslavia, nu poate vedea, fără teamă, două mari State, puternic înarmate, înțelegându-se peste capul ei.

„Aceasta a contribuit să explice apropierea destul de neprevăzută care s'a produs recent între Belgrad și Sofia, între Belgrad și Roma. Apropierea față de Roma își are justificarea în balanța forțelor.

„In cursul a mai mulți ani, diplomația franceză s'a străduit fără succes, să îmbunătățească relațiile italo-iugoslave.

„Ceea ce primejdia comună a pangermanismului nu a reușit să facă, urma să fie consecința înțelegerii germano-italiene.

„Când acordul între Roma și Berlin deveni un fapt îndeplinit, Belgradul se grăbi să închege relații mai intime. Oricum ar sta lucrurile, ne bucurăm de semnăturile schimbate la Paris între vechi tovarăși de arme. Dacă tratatul franco-iugoslav sporește sortii păcii, el va putea deveni, la nevoie, simbolul victoriei“.

JOURNAL DES DEBATS din 14 Octomvrie scrie, sub semnătura d-lui Albert Mousset, că Iugoslavia, ori-care ar fi guvernul său, va fi alături de Franța, pe orice câmp de bătălie și împotriva oricărui agresor.

„Aceasta — încheie ziarul — nu decurge din pactul reînnoit actualmente, ci este un fapt de interdependență, care rezultă din considerațiuni geografice și psihologice prea puternice, pentru a avea nevoie de a fi puse sub o formă de protocol“.

Presa engleză.

TIMES din 13 Octomvrie este informat din Paris, că în cursul celor două zile pe care d-l Stoiadinovici, primul ministru al Iugoslaviei, le va petrece la Paris, va avea ocazia să examineze, cu miniștrii francezi, diversele aspecte ale situației internaționale.

„Fără îndoială, adaugă ziarul, d-sa a profitat de această ocazie spre a reînnoi asigurările sale față de guvernul francez, privitor la raporturile guvernului iugoslav cu celelalte țări europene. Politica iugoslavă în cursul ultimilor doi ani a stârnit oarecare bănueli în anumite părți ale opiniei franceze. Tratatul italo-iugoslav în particular, care prevede că ambele părți să se consulte asupra măsurilor de luat în caz de complicații internaționale, este socotit că s'ar împăca cu greu cu obligația de mai de mult a Iugoslaviei de a face același lucru cu Franța.

MANCHESTER GUARDIAN cu aceeași dată, studiind efectele vizitei d-lui Stoiadinovici, o comentează favorabil, relevând faptul că în cursul general al politicii internaționale în Sud-Estul Europei a intrat într-o perioadă de pace și că mari capitaluri britanice joacă un rol important în dezvoltarea industriei iugoslave. Ziarul citează declarația d-lui Stoiadinovici, care a spus că ambiția sa este de a aduce o revenire completă a democrației în viața iugoslavă.

TIMES din 15 Octomvrie dă amănunte despre activitatea d-lui Stoiadinovici la Londra, constatând că scopul principal al vizitei este de a stabili un contact cu diverși membri ai guvernului englez și de a obține informațiile necesare despre directivele politicii externe ale Angliei. Ziarul scrie:

„D-l Stoiadinovici a fost cu deosebire de mulțumit de a observa că guvernul iugoslav ea și cel englez au aceeași țintă: menținerea și consolidarea păcii“.

DAILY TELEGRAPH & MORNING POST din 16 Octomvrie scriu:

„Impresia lăsată după terminarea vizitei, este că Iugoslavia rămâne strâns atașată de vechile ei raporturi călduroase cu Franța și Anglia. Svonurile care circulau în timpul din urmă, cum că ar fi atrasă spre axa Roma-Berlin, s'au dovedit neîntemeiate“.

Presa italiană.

Vizita primului-ministru iugoslav la Paris, preocupă presa italiană. Actul reînnoirii tratatului franco-iugoslav e însoțit de comentarii care ajung la concluziunea că pozițiunea internațională a Iugoslaviei în momentul de față este alta decât cea din 1937, când s'a încheiat tratatul, că noile raporturi stabilite de către d-l Stoiadinovici cu Italia și Bulgaria sunt de natură să emancipeze Iugoslavia de tutela Franței, creându-și în același timp obligații noi.

GAZZETTA DEL POPOLO din 13 Octomvrie, sub titlul: „Tratatul franco-iugoslav reînnoit la Paris în mijlocul suspiciunilor și al manevrelor“, vorbește de „noile condițiuni“ în care are loc acest act diplomatic, de in-

dispoziția Parisului față de atitudinea amicală a d-lui Stoiadinovici față de regimurile fasciste și în legătură cu aceasta, ziarul afirmă: „Este de notorietate publică că actualele mișcări opoziționiste din Iugoslavia sunt provocate și stimulate de către Frontul popular francez, care speră că o schimbare de regim în Iugoslavia va conduce la o politică anti-italiană și că n'ar fi riscat să se afirme că guvernul francez s'a folosit de situația internă dificilă iugoslavă, pentru a exercita presiuni asupra d-lui Stoiadinovici, în sensul abandonării ultimelor sale direcții politice“.

LA TRIBUNA din 14 Octombrie, sub titlul „Stoiadinovici nu se pretează să facă jocul Franței“, spune că presiunile Parisului, pentru a face pe d-l Stoiadinovici să adopte o politică de conciliațiune față de Soviete, n'ar fi avut niciun ecou, ca și sugestiile primite de a accepta încheierea pactului de asistență mutuală cu Cehoslovacia.

Sub titlul „După mustrări, lingușiri“, IL LAVORO FASCISTA afirmă că după ce Franța a uzat de procedee de intimidatiune față de d-l Stoiadinovici, azi, când situațiunea guvernului său s'a consolidat, a schimbat atitudinea, adoptând o poziție conciliantă față de inițiativele d-lui Stoiadinovici. Ziarul scrie în concluzie:

„Scopul diplomației franceze este de a hotărî Iugoslavia să-și precizeze într'o măsură mai categorică „obligativitatea“ legăturilor care o unesc cu Franța, în contrast cu raporturile „facultative“ care o unesc cu Italia“.

IL GIORNALE D'ITALIA din 14 Octombrie publicând un scurt extras din comunicatul oficial apărut după întrevederile Delbos-Stoiadinovici, afirmă că „este de un laconism ciudat“, ceea ce a dat loc la comentarii caracteristice“.

Presa elvețiană.

LA TRIBUNE DE GENEVE din 18 Octombrie scrie despre vizita d-lui Stoiadinovici la Paris:

„Pactul de amicitie franco-iugoslav, este perfect com-

patibil cu consolidarea progresivă a Micii Înțelegeri, care a fost întim asociată la încheierea lui, dar și cu consolidarea Înțelegerii Balcanice, cu tratatul de bună vecinătate, semnat cu Bulgaria, cu pactul similar încheiat cu Italia și în fine cu dezvoltarea relațiilor economice cu Germania.

„Rezultă din situația ei geografică, la încrucișarea marilor căi europene, că Iugoslavia resimte repercusiunile tuturor conflictelor și crizelor internaționale care se ivesc pe continent.

„Ori, veghind la conservarea amicitțiilor ei tradiționale și respectând cu lealitate angajamentele ei anterioare, Iugoslavia, după expresia d-lui Stoiadinovici, „face pace cu toți“.

„Ea a desăvârșit astfel, în spațiul câtorva ani și în condiții extrem de anevoioase, o operă constructivă însemnată“.

Presa cehoslovacă.

Revista L'EUROPE CENTRALE din 16 Octombrie, în legătură cu vizita d-lui Stoiadinovici la Paris, scrie că tratatul franco-iugoslav și tratatele care leagă Iugoslavia și celelalte State ale Micii Înțelegeri și ale Înțelegerii Balcanice, rămân la baza politicii externe iugoslave.

Presa maghiară.

KIS UJSAG, în editorialul din 16 Octombrie, scrie între altele:

„Oricum s'ar termina negocierile d-lui Stoiadinovici, privitoare la raporturile ungaro-iugoslave, putem constata că Ungaria va aduce jertfa de a trata cu vecinii săi ca parte egală, dar nimeni să nu creadă că prin aceasta vom renunța la aspirațiunile noastre revizioniste. Este un adevăr incontestabil că conducătorii englezi s'au convins, deși nu spun, că frontierele Angliei sunt la Dunăre“.

INVIOLABILITATEA BELGIEI

Presa belgiană.

L'INDEPENDANCE BELGE din 14 Octombrie, ocupându-se de declarația germană de a respecta inviolabilitatea și integritatea Belgiei, scrie că acest angajament nu poate decât să întărească securitatea belgiană și prin aceasta securitatea Europei Occidentale.

„În perioada turbure prin care trece Europa — încheie ziarul — afirmația solemnă a intențiilor pacifice ale Germaniei față de noi, este de natură să aducă un element de destindere și să clarifice atmosfera. Putem spera că îmbunătățirea situației internaționale care va rezulta, va putea să ușureze în viitor, alcătuirea unui Pact occidental mai general“.

Presa germană.

Schimbul de note dintre Germania și Belgia prilejuiesc numeroase comentarii în presa germană din 13 Octombrie, sub titluri mari, în care se spune: „Reichul garantează inviolabilitatea Belgiei“, sau „Declarația de asistență în caz de agresiune împotriva Belgiei“.

Pentru cele mai multe din ziare, pactul franco-sovietic este originea evoluției politice care a dus la evenimentul de azi.

DEUTSCHE ALLGEMEINE ZEITUNG, după ce reamintește discursul Regelui Leopold, urmat de declarația franco-britanică din 24 Aprilie 1937, scrie:

„La 7 Martie 1936, în ziua liberării Rhenaniei, Fuehrelul cancelar a recunoscut imediat independența Belgiei. În acest domeniu, deci, Reichul a precedat celelalte puteri și a făcut cu putință o nouă politică europeană față de Belgia. Actul îndeplinit astăzi de Germania este o contribuție desinteresată pentru pacea Europei“.

BERLINER BOERSENZEITUNG declară că acordul acesta înseninează orizontul și atmosfera încărcată și exclude orice neînțelegeri asupra tuturor chestiunilor tratate. „Prin declarația sa, Reichul, adaugă ziarul, dă guvernului belgian o bază sigură și puternică, îngăduind Belgiei să urmărească un adevărat echilibru și o reală securitate. Acordul germano-belgian îmbracă o formă caracteristică politicii de pace constructivă urmată de d-l Hitler“.

KOELNISCHE ZEITUNG socotește că declarația germană răpește, cel puțin în ceea ce privește Belgia, orice semnificație a ceea ce a fost tratatul de la Locarno.

„In adevăr, scrie ziarul, nu mai există acum pentru Marea Britanie și Franța nicio necesitate de a menține obligația lor în mod unilateral, pentru a garanta inviolabilitatea Belgiei. Declarația germană scapă de o obligație Franța și Marea Britanie, iar dacă pe vremuri d-l Baldwin, fostul președinte al consiliului de miniștri britanic, a declarat că frontiera engleză se află la Rhin, Anglia este acum în măsură să-și retragă frontiera înapoi. Declarația germană este de natură să înlesnească o negociere între puterile occidentale, dacă Marea Britanie și Franța manifestă aceeași bunăvoință. Declarația germană nu cuprinde decât o parte a acestei probleme. Revine acum Franței și Mării Britanii sarcina de a adopta o atitudine care să îngăduie rezolvarea totală a chestiunii securității occidentale“.

NATIONAL ZEITUNG, din Essen, scrie între altele:

„Belgia a sfărâmat ultimele legături ale politicii războiului și constituie acum un Stat cu grije de inviolabilitate și independența sa, liber de angajamente discriminatorii. Fața Europei s'a schimbat. Trebuie subliniat că această stabilizare a fost realizată grație negocierilor bilaterale asupra unei probleme clar definite. Fuehrerul și Ducele au declarat lumii aprinsa lor voință de pace pe care adversarii caută să le-o pună la îndoială într'un chip cu adevărat infernal. Acestor strigăte de ură le răspundem nu cu cuvinte goale, ci cu fapte“.

Ziarele germane din 14 Octombrie comentează cu un deosebit interes declarația Germaniei cu privire la inviolabilitatea teritoriului belgian, subliniind însemnătatea pe care această declarație o are nu numai pentru relațiile germano-belgiene, ci și pentru pacea în Europa apuseană.

Astfel GERMANIA scrie între altele: „Germania și-a fixat în mod formal atitudinea viitoare față de Belgia, recunoscând independența acestei țări. Prin aceasta s'a creat pentru Belgia baza necesară pentru a urma, față de marile puteri o politică de echilibru și independență. Contribuția Germaniei la pacea generală va avea urmări pozitive în raporturile dintre Belgia și Germania. De asemenea, soluționarea problemei belgiene, care a stat în calea unui nou pact apusean, va ușura acum negocierile în vederea acestui pact“.

FRANKFURTER ZEITUNG scrie: „In măsura în care negocierile în vederea unui pact apusean întârziează, dorința Belgiei devenea mai mare de a se ajunge la o soluție pozitivă. Situația Belgiei este acum de o claritate desăvârșită. Rămâne numai o simplă chestiune de oportunitate, dacă se va întinde o punte diplomatică între pactele anglo-franco-belgian și cel germano-belgian. Punctea aceasta ar putea duce la crearea unui nou statut al Belgiei și ar constitui totodată un pas însemnat, în vederea încheierii pactului apusean“.

Presă franceză.

Ziarele franceze din 14 Octombrie se ocupă pe larg de declarația guvernului german, referitoare la inviolabilitatea teritoriului belgian, exprimând în genere părerea că Belgia rămâne credincioasă Societății Națiunilor.

In cadrul unui articol, în care se face o examinare mai largă a situației europene; d. Jean Thouvenin, scrie în ziarul LA TRIBUNE DES NATIONS:

„Pe când călătoriile d-lor Stoiadinovici și Krofta au atras din nou atenția noastră asupra problemelor Europei Centrale, e de notat că declarația făcută de către Germania, pe care o va considera de azi înainte ca inviolabil

teritoriul belgian, ne aduce să considerăm din nou această chestiune a securității granițelor noastre orientale, care este periculos pusă, de când cu denunțarea de către Reich a acordurilor dela Locarno.

„Putem crede, că totuși Belgia, aleasă de curând în Consiliul Ligii Națiunilor, va înțelege să-și manifeste dorința de a rămâne fidelă înaltei instituții dela Geneva, menținând cu statele majore ale puterilor pacifice un contact permanent“.

LE TEMPS constată:

„Chestiunea se pune de a ști dacă Germania era dispusă să acorde Belgiei o garanție similară aceleia pe care declarația franco-engleză o dăduse acestei țări.

„Cancelarul Hitler, în discursul rostit de dânsul la 30 Ianuarie, la tribuna Reichstagului, făcuse Belgiei o ofertă în acest sens. Dar negocierile între Berlin și Bruxelles au întâmpinat, în cursul mai multor luni, serioase greutăți, deoarece concepțiile celor două capitale, privitoare noii poziții a Belgiei și obligațiilor rezultând din practica unei neutralități vroite, erau destul de deosebite.

„Pe de altă parte Belgia nu putea să sacrifice câtuși de puțin îndatoririle pe care le-a contractat în calitate de membră a Societății Națiunilor. Intre timp greutățile au fost învinse.

„Cu toate că, după textele publicate, nu este vorba decât de o declarație unilaterală a guvernului german, prin care se obligă a nu ataca Belgia și a respecta integritatea teritorială a solului ei, fără niciun fel de compensație din partea guvernului belgian, ea constituie totuși, din punct de vedere moral, un act politic important pentru consolidarea păcii în Occident, în ciuda violării neutralității Belgiene în 1914.

„Astfel, primejdia creată Belgiei prin repudiarea de către Germania a tratatului dela Locarno, este în mare parte înlăturată“.

In aceeași chestiune, întrebându-se care este natura juridică a documentelor schimbate între guvernele dela Berlin și dela Bruxelles, LA REPUBLIQUE ajunge la constatarea că există de aci înainte o convenție între cele două țări. Apoi adaugă:

„Cu toate că această convenție nu comportă obligații precise din partea Belgiei, un lucru este cert: s'a pus din punct de vedere juridic, deci politic, bazele unui pact bilateral.

„Iată deci Belgia neutră. Nu ne mai rămâne decât de a cumpăni consecințele. Ele sunt foarte simple: Germania și-a dat seama de greșala săvârșită de dânsa în 1914. Belgia rămâne hotărâtă, astăzi ea și ieri, de a-și apăra teritoriul.

„Iată deci o „fortăreață“ care se înalță la fruntaria noastră dela Nord, delimitând totdeodată punctele de contact cu Germania. Situația astfel creată, înlesnește apărarea noastră. Nu văd în ce, noua poziție luată de Belgia, ar avea efecte dezastruoase asupra securității noastre. Dimpotrivă.

„Pe de altă parte, faptul în sine conține o lecție și un avertisment. Belgia, între 1918 și 1936, gravita în jurul Franței, astăzi ea se îndepărtează, nu pentru a se apropia de Berlin, ci pentru a se concentra în propriile ei forțe.

„Oare belgienii să fi pierdut amicitia lor tradițională pentru Franța? Nici decum. Mișcarea lor de retragere este motivată de puțină încredere pe care o au față de politica noastră internațională din acești ultimi ani. Este vorba de presiunea sovietică asupra Parisului. Dacă

Franța continuă să ducă o politică prosovietică, nu trebuie să ne facem iluzii: toată Europa va fi contra noastră”.

JOURNAL DES DÉBATS, sub semnătura d-lui *Pierre Bernus*, constată că acest eveniment pare a fi produs o oarecare surpriză la Paris și la Londra, care n'au aerul să fi fost puse în curent cu ultimele convorbiri germano-belgiene.

„In ceea ce privește declarația germană în sine, adaugă **JOURNAL DES DÉBATS**, Germania, prin aceasta, câștigă un succes, deoarece face să triumfe încă odată politica sa de înțelegeri bilaterale. Se va spune de sigur că nu e vorba decât de un angajament unilateral, fără compensații din partea Belgiei, dar, prin faptul că a fost precedat de o negociere, este, în realitate, ceva mai mult.

„In ceea ce privește valoarea angajamentului luat de către Germania, el este evident cam restrâns, deoarece teza afirmată, sus și tare, de către diriguitorii Reichului, este că dreptul reprezintă ceea ce pare util Germaniei.

„Dacă, în urma declarației făcute de către guvernul din Berlin, declarație care este poate mai ales destinată să facă presiune asupra opiniei publice britanice, Belgia și-ar închipui că se găsește în absolută securitate la răsărit și ar crede că poate să-și reducă eforturile militare, evenimentul n'ar fi favorabil păcii. Dar noi credem că belgienii au destulă prevedere și experiență pentru a nu se lăsa înșelați de cuvinte. Ei vor rămâne de sigur vigilenți și nu vor uita că adevărata garanție a securității lor constă în forța Franței și a Angliei”.

Presă engleză.

Ziarele engleze din 14 Octombrie conțin, pe lângă articolele de reportaj, și lungi articole de fond despre declarația Germaniei că va respecta totdeauna hotărârile Belgiei, sprijinind-o în caz de este atacată.

MANCHESTER GUARDIAN, în editorial, constată mai întâi că acordul belgo-german arată trecerea politicii externe a Belgiei într-o nouă fază care ar putea fi descrisă ca „neutralitate în cuprinsul Ligii Națiunilor”.

Apoi, făcând istoricul acestei politici, deduce că Germania nu și-a ajuns scopul de a imobiliza Belgia, deoarece atitudinea ei viitoare va depinde mult de guvernul dela putere în acel timp.

In concluzie scrie:

„Fără a învinui cu nimic pe conducătorii actuali ai Belgiei, constatăm că într'adevăr acordul nu poate fi decât o nouă încurajare dată Germaniei de a visa aventuri în Europa Centrală și Orientală”.

NEWS CHRONICLE vede în declarația Germaniei, care trebuie considerată ca sinceră, mărirea securității Belgiei, fără ca obligațiile ei față de pactul Societății Națiunilor să fi fost micșorate.

DAILY TELEGRAPH & MORNING POST se abține dela comentarii, redând numai corespondențele primite din Roma, Berlin și Bruxelles, care conțin comunicatele oficiale și declarațiile diversilor oameni de Stat respectivi.

Din Roma este informat că și Italia va da Belgiei garanția frontierelor sale la fel ca Germania.

TIMES redă pasaje din comunicatul autorităților germane, explicându-le în sensul următor:

„Guvernul german mai poate pretinde de a fi îndeplinit, prin declarația sa, un pas spre mărirea securității Germaniei. Conform punctului de vedere german, Belgia a fost scoasă din acțiune în cazul unei campanii franceze contra Germaniei, dacă aceasta ar veni cumva în con-

flict cu aliații Franței din Mica Înțelegere. Chiar dacă acțiunea Franței ar fi luată sub hotărârea Ligii, Belgia, având garanția Germaniei în buzunar, ar sta să se gândească dacă interesele ei în Europa de răsărit pot justifica luarea de măsuri militare din partea sa”.

Presă italiană.

*In legătură cu comunicarea făcută de ministrul Afacerilor Străine al Reichului, ministrului Belgiei la Berlin, **GIORNALE D'ITALIA**, din 13 Octombrie cor., subliniază că este vorba de un adevărat act de pace internațională, realizat în afară formulelor prezentate de Societatea Națiunilor, pe baza unui acord direct, negociat de bună voie, între două Puteri.*

„Se confirmă în felul acesta, scrie ziarul, direcția politicii externe a Germaniei care cu toate afirmațiile contrare ale sectarilor urmărește o misiune de pace, de colaborare pe plan realist și de recunoaștere mutuală a intereselor.

„Actul acesta constituie un indiciu deosebit de semnificativ al transformărilor generale care s'au petrecut în cadrul relațiilor internaționale din Europa centrală, create după tratatul din Versailles”.

Ziarul încheie, afirmând că Italia salută cu cea mai vie mulțumire noul gest al Reichului care se încadrează în spiritul celor două cuvântări rostite de d-nii: Mussolini și Hitler, la 28 Septembrie, în cursul istoricei reuniuni de pe câmpul lui Mai.

GIORNALE D'ITALIA publică o notă în care lasă să se înțeleagă că Italia va face la rândul său o declarație de garantare a inviolabilității și integrității Belgiei.

In adevăr, ziarul scrie: „Raporturile Italiei cu Belgia au fost definite încă dela 13 Martie 1937, înainte deci de declarația franco-britanică, printr'o notă în care guvernul din Roma se declara gata să garanteze frontiera belgiană fără reciprocitate. Este de așteptat acum ca această declarație să fie confirmată și precizată”.

Presă elvețiană.

NEUE ZÜRCHER ZEITUNG, din 14 Octombrie, scrie: Această notă pune un punct formal sub un capitol penibil al istoriei diplomației din ultimii ani. Cine a mai avut speranța că pactul Locarno va mai învia în curând într'o formă oarecare, trebuie să renunțe la acest gând după publicarea notei germane și după comentarul ce i se dă. Ziarul pretinde că politica de neutralitate a Belgiei a găsit deplină înțelegere și în cercurile Ligii Națiunilor”.

JOURNAL DE GENÈVE, cu aceeași dată, scrie:

„Ceea ce proclamă Reichul este inviolabilitatea Belgiei. Spiritele sceptice vor vorbi despre „petiul de hârtie” și vor spune că noua promisiune a lui Hitler nu va avea mai multă valoare decât vechea promisiune a lui Wilhelm II. Noi nu suntem de aceeași părere. Kaiserul a moștenit un angajament luat odată cu creațiunea Belgiei, pe care l-a călcat apoi sub pretextul că „Not kennt kein Gebot”. Angajamentul pe care îl ia Hitler are altă importanță, pentru că e rezultatul unei hotărâri spontane și libere... Astfel se construiește o nouă punte între cele două grupuri de Puteri. Elveția, care constituie și ea o asemenea punte, nu poate decât să se bucure că vede Belgia acționând la fel”.

Presă polonă.

*Oficiosul **EXPRES PORANNY** din 16 Octombrie scrie cu privire la declarația germană prin care se garantează inviolabilitatea teritoriului belgian:*

„In fond declarația germană nu aduce nimic nou în

situația internațională. Declarația aceasta nu este altceva decât consecința logică a unei situații de fapt. Declarația Reichului nu face decât să constate politica pe care Belgia o urmează în urma inițiativei luate de Regele Leopold.

„Pentru Belgia este un succes dar din punct de vedere practic totul rămâne ca și până acum. Importanța cu adevărat pentru Belgia a fost declarația unilaterală de ajutor a Franței și Angliei. Aceeași declarație din partea Germaniei trebuie considerată drept un gest platonice“.

REICHSPPOST scrie:

„Guvernul german, prin această nouă manifestare pacifică, continuă politica sa de clarificare directă și bilaterală între Reich și vecinii săi.

„După pactul de prietenie cu Polonia, acordul naval cu Anglia și acordul din 11 Iulie 1936 cu Austria, Germania a soluționat acum raporturile sale cu Belgia“.

CHESTIUNEA NEINTERVENȚIEI ÎN SPANIA

Presa engleză.

Toate ziarurile din 11 Octombrie comentează defavorabil răspunsul d-lui Mussolini la propunerea guvernului englez pentru a participa la o conferință tripartită în chestiunea neintervenției în Spania, arătându-și mulțumirea fără nicio rezervă.

NEWS CHRONICLE scrie:

„Răspunsul italian la propunerea anglo-franceză pentru o conferință a celor trei puteri, cu privire la retragerea trupelor străine din Spania, poate fi comprimată la o singură silabă: Nu!...“

„Răspunsul este de o politețe studiată și chiar conciliatoare. Face câteva sugestii, dar în fond nu este decât un nu hotărât“.

DAILY MAIL este singurul ziar care se ferește de a face comentarii de orice natură în jurul răspunsului italian.

DAILY HERALD își arată cu vehemență nemulțumirea, insistând ca guvernul englez să nu se lase sedus de argumentele italiene, abătându-se dela rezultatul normal ce urmează a-l avea răspunsul Italiei, care ar fi ridicarea interdicției asupra exportului de muniții în Spania.

MANCHESTER GUARDIAN într'un lung articol de fond susține drepturile guvernului spaniol de a-și procura material de războiu, mai ales în urma refuzului categoric al Italiei de a discuta retragerea voluntarilor din Spania.

TIMES arată că răspunsul Italiei a dus lucrurile la un punct mort care este foarte inoportun.

Ziarele din 12 Octombrie continuă să se ocupe de posibilitățile ce subsistă încă în urma refuzului italian de a participa la o conferință tripartită.

DAILY EXPRESS aprobă intenția exprimată de guvernele Angliei și Franței, că în situația de față trebuie să procedeze cu multă băgare de seamă.

NEWS CHRONICLE scrie:

„Datoria guvernului englez este clară: trebuie să facă cunoscut imediat prin publicitate că va da tot sprijinul său Franței, dacă această țară se decide să-și deschidă frontierele“.

DAILY HERALD aprobă atitudinea guvernului britanic de a voi să consimtă la redeschiderea frontierei franco-spaniole, cu condiția ca ea să fie deschisă atât pentru republicani, cât și pentru naționaliști.

„Această chestiune, scrie ziarul, nu a fost încă elucidată. Până acum nu s'a discutat decât deschiderea frontierei în folosul republicanilor“.

DAILY HERALD revine asupra chestiunii, acuzând guvernele Franței și Angliei de șovăială tocmai într'un moment decisiv. Ziarul spune că trebuie să se ia o inițiativă ca „să se termine cu farsa unei neintervenții părtinitoare și să se ridice măsurile de interdicție a exportului de arme în Spania republicană“.

Celelalte ziare din 13 Octombrie, precum și cele din 14 Octombrie, păstrează o prudentă rezervă în ce privește reuniunea subcomitetului de neintervenție.

TIMES scrie:

„Date fiind numeroasele și evidentele încălcări ale pactului de neintervenție, trebuie depuse toate eforturile pentru a-l salva. Intervenția străină este în bună măsură responsabilă de provocarea și prelungirea războiului civil din Spania. De aceea este de datoria acestei intervenții ca astăzi să nu cruțe niciun efort pentru a pune capăt conflictului“.

Ziarul arată apoi că, în cursul întrevederii de ieri dintre d-nii Eden și Grandi, ministrul afacerilor străine al Marii Britanii a arătat că este absolut necesar ca hotărârile să fie luate cât mai repede, iar ambasadorul Italiei a răspuns:

„Italia nu dorește nimic mai mult decât să se limpezească atmosfera internațională. Nu trebuie uitat însă că responsabilitatea nu cade numai asupra guvernului italian“.

DAILY TELEGRAPH AND MORNING POST scrie că nu este probabil să se discute în comitetul de neintervenție chestiunea Balearelor, cu toate că Franța acordă acestei chestiuni cea mai mare importanță.

DAILY EXAMINER scrie că este de datoria comitetului de neintervenție „să ajute pe adevărații patrioți din ambele tabere care luptă în Spania, să se unească și să dea afară pe toți străinii care le tulbură țara“.

Ziarele din 15 Octombrie se ocupă din nou de problema intervenției străine în Spania.

TIMES arată răul pe care l'au făcut Spaniei intervenția puterilor străine și adaugă:

„Nu este prea târziu spre a se opri dezastrul, dacă un acord ar putea interveni. Greșelile nu se repară prin agravarea lor, iar logica spune că nu se elimină primejdiile intervenției sporind intervenția“.

NEWS CHRONICLE scrie că d-nii Hitler și Mussolini vor încerca din nou să câștige timp la comitetul din Londra și afirmă că a fost o greșală că nu s'a procedat la redeschiderea graniței Pirineilor.

Discursul pronunțat de d-l Eden în seara de 15 Octombrie, apare în toate ziarele de a doua zi dămineața, fiind comentat pe larg:

TIMES scrie:

„Fiecare săptămână ce trece, subliniază și mai mult pericolele provocate de intervenția continuă în Spania. Guvernele francez și britanic sunt hotărâte să facă o nouă efortare pentru a se ajunge la un acord. În discursul său d-l Eden a exprimat clar punctul de vedere al guvernului, declarând că neintervenția nu înseamnă indiferență“.

DAILY TELEGRAPH declară:

„Este bine ca vocea Angliei să se facă auzită pe deasupra svonurilor și intrigilor de tot felul și ca tonul ei să fie astfel încât să nu poată fi nici ignorată, nici neînțeleasă. D-l Eden a pus la punct toate acuzațiile fastidioase prin care se cantă să se prezinte guvernul britanic ca neavând o politică bine definită“.

DOILY EXPRESS constată:

„D-l Eden a avertizat toate puterile că interesele britanice în Mediterana vor fi apărate. În această direcție vom merge cu Franța și acolo unde interesele celor două țări coincid, cooperarea este dictată chiar de bunul simț. Opiniile publice este calmă, hotărâtă și unită, stând alături de guvern“.

DAILY HERALD scrie:

„Discursul d-lui Eden pare să pună capăt tuturor speranțelor. În timp ce comitetul dela Londra va continua discuțiile, trupele d-lui Mussolini vor continua să poarte războiul în Spania“.

Ziarele din 19 Octombrie se ocupă de lucrările comitetului de neintervenție, exprimând în genere un sentiment de pesimism în ce privește rezultatul acestor lucrări.

TIMES din 19 Octombrie, referindu-se la lucrările comitetului de neintervenție, constată că situația creată este exact aceea dela sfârșitul lui Iulie 1937 și se arată surprins de atitudinea pe care înțelege să o păstreze Italia.

„Cercurile britanice, scrie ziarul, comentează defavorabil faptul că Italia, după ce a refuzat să participe la conversațiile tripartite, nu aduce acum nicio contribuție la soluționarea conflictului spaniol, în cadrul comitetului de neintervenție, în față căruia chestiunea a fost adusă după dorința expresă a Italiei“.

DAILY EXPRESS scrie: „Sub masca cuvintelor, este intenția Italiei de a rămâne în Spania, până la victoria generalului Franco și chiar și după. Sovietele continuă să trimează arme și muniții și Franța va deschide poate frontierele sale pentru ca ele să poată să ajungă la destinație. Și tot nu va fi războiul: d-l Mussolini nu dorește conflict armat cu Parisul, în același timp, cu conflictele din Spania și din Abisinia“.

DAILY HERALD prevede un eșec complet al actualilor încercări în cadrul comitetului de neintervenție și adaugă: „Există totuși o minimă posibilitate ca germanii și italienii să propună în ultimul moment un compromis, dar șansele ca să nu se producă nicio inițiativă nouă sunt covârșitoare“.

Presa franceză.

Răspunsul Italiei, continuă să provoace comentării unanime defavorabile în presa franceză, din 10 Octombrie.

Ziarele subliniază următoarele puncte principale:

1. Este indispensabil pentru Franța să-și asigure comunicațiile în Mediterana, și
2. Cerând ca și Germania să participe la conversațiuni, Italia a introdus într'un chip primejdios Reichul în Mediterana, unde nu are ce căuta.

Astfel, LE MATIN scrie: „Porțile pentru noi schimburi de vederi nu sunt închise, dar Parisul se gândește mai ales la ceea ce se referă la securitatea comunicațiilor noastre cu Africa de Nord și nu se poate să nu dea dovadă de fermitate“.

L'EPOQUE spune: „Italia se silește să determine Germania să ia o atitudine mai categorică în Mediterană, în timp ce Reichul nu împărtășește felul de a vedea al Italiei: el nu vrea să se angajeze mai mult în marea latină, ceea ce-i lasă câmp liber în Europa Centrală“.

În sfârșit, ziarul comunist L'HUMANITE declară: „Este inutil să ne mai jucăm cu cuvintele: nota este din toate privințele negativă“.

PETIT PARISIEN scrie: „În cercurile franceze, ea și la Londra, nota italiană a produs o impresie de dezamăgire. Se pare că la Roma nu vrea să se înțeleagă că pentru Anglia și Franța, nu este vorba de a vedea triumfând în Spania, cutare sau cutare partid, ci că ele vor să apere securitatea căilor lor de comunicație, grav amenințate de intervenția în Spania. Cele două guverne vor examina acum răspunsul italian, cu toată atenția și vor vedea ce au de făcut. Guvernele francez și englez sunt foarte conștiente de solidaritatea lor pentru a o lăsa să se slăbească totemai atunci când ea are cea mai mare importanță“.

ECHO DE PARIS declară: „Italia, care în realitate nu așteaptă dela comitetul dela Londra, rezultate mai mari decât noi, duce o politică de amânări: ea speră ca la adăpostul conversațiilor diplomatice, sterile, să ajute trupele sale angajate în peninsula iberică să aibă o victorie. Faptul brutal este că în Mediterana occidentală „echilibrul strategic“, a fost rupt, că în Baleare și Maroc se fac pregătiri care nu au nicio legătură cu conflictul spaniol, că același lucru se petrece și în Libia, pentru a nu vorbi și de insulele din Atlantic. Guvernele din Paris și Londra se vor consfătuși în ceea ce privește urmarea ce trebuie să fie dată notei italiene. Ele nu se vor plictisi să facă uz de conciliație, însă nu pot să lase ca interesele lor să fie periclitate“.

L'OEUVRE constată: „În realitate, trebuie să se re-maree că într'o formă politicoasă nota Italiei înseamnă cel mai usturător refuz, pe care guvernele din Paris și Londra l-au primit vreodată din partea Duceului. Pentru prima oară înaltele sfere ale diplomației franceze au ținut aseară să observe cu oarecare gravitate, că acum nu mai este vorba de a ști dacă francezii au preferință pentru Franco sau Valencia, ci ca ei să-și amintească că sunt francezi, că ei nu pot dori ca această stare de lucruri să continue, ea punând în primejdie securitatea țării, pe zi ce trece“.

LE FIGARO afirmă: „Este adevărat că Italia proceniza în luna August 1936, interzicerea de a se trimete voluntari în Spania, dar nu există niciun raport posibil,

între voluntarii ce se angajează prin propria lor voință și formațiile din armata regulată ce se trimet, fără a fi cel puțin întrebate“.

LE JOUR arată că „este evident că nici guvernul din Londra, nici cel din Paris, nu va putea admite să se rupă în detrimentul lor“, „echilibrul strategic“ al forțelor lor și al bazelor lor din Mediterana.

Ziarele de orice nuanță relevă că Germania nu are ce căuta în Mediterana. Astfel interpretează ziarul EXCELSIOR, fraza din nota italiană prin care se declară că Italia nu va participa la nicio negociere dacă nu participă și guvernul german. „Italia care nu are stăpânirea Mărilor, care are 10 divizii angajate în Spania și tot atâtea în Libia, care are 20 de divizii în Etiopia, care nu are asigurată aprovizionarea cu materii prime și articole alimentare, care nu are nici rezerve de aur și nici rezerve de devize, crede că poate să spună „Nu“ Franței și Angliei, „Nu“ Americii, și „Da“ Japoniei, fiindcă are de partea sa Germania“.

LE POPULAIRE scrie: „Italia vrea să păstreze în Spania, trupele sale fiindcă nu vrea să renunțe la avantajele militare, politice și sociale, pe care această situație poate să i le asigure azi sau chiar mâine. „Ziarul continuă“: Parisul și Londra se vor consulta până mâine, Luni. Răul nu este grav și problema nu este prea urgentă, pentru ca deciziunile să poată fi precipitate. Dar o decizie este necesară și inevitabilă. Ea trebuie să fie luată cu toată ponderația pe care o pretind importanța intereselor în joc și gravitatea situației internaționale“.

Ziarele din 11 Octombrie revin asupra răspunsului dat de Italia la nota franco-britanică.

PETIT PARISIEN publică din partea corespondentului său din Londra: „Chiar dacă este examinat cu dorința de a găsi unele aspecte favorabile, documentul italian se dovedește a fi complet dezamăgitor. El respinge pe față toate propunerile de natură să grăbească rezolvarea problemelor cele mai urgente și nu acceptă altă procedură decât aceea pe care experiența a dovedit că nu duce la rezultate favorabile“.

LE MATIN scrie sub semnătura corespondentului său din Londra: „Declarațiile oficioase făcute ieri la Paris au produs aci cea mai bună impresie și sunt socotite ca fiind foarte ferme. La Londra, unde reacțiunea față de răspunsul italian nu se desena Sâmbătă seara destul de bine, din cauza publicării tardive a textului documentului, comentariile au fost eri precise și violente“.

PETIT JOURNAL declară: „Ar fi de sigur un adevărat refuz de a constata evidența dacă nu s'ar recunoaște că englezii sunt profund dezamăgiți față de cuprinsul răspunsului italian“.

LE POPULAIRE constată: „Răspunsul italian poate fi rezumat astfel: să nu se țină conferința tripartită, iar în comitetul de neintervenție să se reia manevra care a făcut să nu reușească planul britanic dela 14 Iulie. Voința d-lui Mussolini de a menține în Spania diviziile sale este precisă și clară. Numai o politică de asemeni precisă și clară, bazată pe o „acțiune concertată“, franco-britanică, va putea să împiedece ca Italia fascistă să se facă stăpână pe Spania din punct de vedere militar și politic“.

LE TEMPS, comentând în editorial răspunsul Italiei, la nota franco-britanică din 2 Octombrie, scrie:

„Cabinetul din Roma stăruie ca negocierile să continue

în sânul comitetului de neintervenție și anunță totdeodată că el nu va participa la convorbiri, întruniri sau conferințe, în care n'ar fi formal invitat și guvernul german“.

„Cu alte cuvinte, axa Berlin-Roma înțelege să cântărească în balanța influențelor care comandă politica europeană. Merge dela sine că Parisul și Londra se vor concerta și vor examina împreună situația creată de răspunsul Italiei. Aceasta readuce, de fapt, problema în stadiul în care se afla în fața Comitetului de neintervenție, când i se deferise examinarea planului englez“.

„In acest moment hotărâtor, strânsa cooperare a Franței și a Angliei trebuie să producă rezultate efective. Ușa, nu este închisă la convorbiri ulterioare, dar poziția luată de Italia nu este de natură a le înlesni“.

Ziarele franceze din 12 Octombrie se ocupă pe larg de măsurile pe care guvernele din Paris și Londra le vor lua față de refuzul Italiei de a accepta propunerile cuprinse în ultima notă franco-britanică.

PETIT PARISIEN scrie: „Franța și Anglia examinează măsurile susceptibile de a salva echilibrul strategic în Mediterana occidentală și securitatea comunicațiilor lor maritime. Măsurile pot fi de ordin diferit. Guvernul francez ar putea să redeschidă frontiera franco-spaniolă. Dacă redeschiderea frontierei pentru transitul internațional va fi urmată și de libertatea pentru industria franceză particulară de a furnisa spaniolilor armamente, este dela sine înțeles că aprovizionarea republicanilor spanioli se va face mult mai ușor. Alte măsuri mult mai pozitive sunt în studiu. Se acordă acum guvernului britanic intenția de a nu se mai opune la luarea unei asemenea decizii“.

EXCELSIOR afirmă: „Numai alegerea între persuasiune și constrângere poate să mai facă guvernele francez și britanic să mai stea la îndoială. Parisul și Londra nu vor nici să umilească Roma, nici să o împingă la hotărâri disperate, dar nici nu vor să se mai lase a fi manevrate și intimidat. Ele vor persevera, cel puțin în mod provizoriu, pe prima cale. Dar ele nu vor ezita să o abandoneze, pentru a alege cea de a doua cale, în cazul unei rele voințe și încăpățănări“.

L'OEUVRE constată: „Unele măsuri „suspensive“, ar putea să fie luate în considerare cel puțin în timpul negocierilor, măsuri care ar putea să fie apoi desființate, dacă Italia ar consimți cu bunăvoință la rechemarea voluntarilor din Spania. Printre aceste măsuri, după câte se declară, figurează revenirea la comerțul liber cu Spania. Va fi oare autorizat numai transitul sau vânzarea, sau Franța va furnisa chiar ea arme? Acestea sunt chestiuni care vor fi rezolvate Joi sau Vineri“.

ECHO DE PARIS anunță: „Nu trebuie să se confunde apărarea intereselor strategice franceze și britanice cu diferitele probleme ale neintervenției în Spania. Este în joc mobilizarea armatei franceze, cum și comunicațiile dintre Franța metropolitană și Africa de Nord și legăturile dintre Anglia și Indiile engleze etc. Aceasta înseamnă că cele două State occidentale, Franța și Anglia, sunt interesate la deplina libertate a comunicațiilor din Mediterana, aceasta fiind o chestiune în strânsă legătură cu independența și suveranitatea lor. De un an, noi constatăm că guvernul francez s'a mărginit să-și limiteze activitatea sa la sfârșiri menite să ducă la menținerea tratatelor prin care se garantează regimul din Mediterana și la supravegherea activă a insulelor baleare și Ma-

rocului spaniol, și aceasta numai din cauza conflictului spaniol“.

LE JOUR scrie: Nu ne îndoiim de bunăcredința și bunăvoința guvernului din Roma. Noi nu vom înceta însă să insistăm ca el să dea urmare intențiilor sale, să precizeze cât mai de grabă importanța reală a intervenției sale în Spania și a efectivelor trimise în Africa orientală. Explicațiile sincere sunt cele mai bune“.

LE POPULAIRE declară: „Este nevoie de o acțiune plină de încredere. Răspunsul Italiei este clar, el este negativ și nu poate să ducă decât la o singură concluzie: să se constate sfârșitul acestei politici de neintervenție, pentru a se da Spaniei republicane posibilitatea de a se apăra contra războiului dus în țara sa de puterile străine. Redeschiderea frontierei franco-spaniole nu mai poate fi refuzată“.

LE TEMPS scrie în concluzie în editorialul său:

„Orice decizie precipitată, într'un sens sau altul, ar comporta riscuri care trebuiesc evitate cu orice preț.

„Nu e vorba ca, restabilind facultatea de a trimete, în mod liber, arme și munițiuni celor două tabere din Spania, să se dea un pretext unor noi inițiative italiene în favoarea unui sprijin declarat cauzei generalului Franco. Atari decizii ar echivala cu totala renunțare la orice politică de neintervenție. Atâta timp cât ușa rămâne deschisă pentru negocieri utile, oricare ar fi procedura la care s'ar recurge, nimeni n'are dreptul să sacrifice sorții care ar mai putea exista, ca să se ajungă la o reglementare onorabilă. Dar nu trebuie să ne ascundem, că răspunsul Romei are, drept efect, de a reduce, în mod simțitor, aceste șanse, și de a face și mai grea sarcina guvernelor care n'au altă grijă, decât de a salva pacea Europei“.

Ziarele din 13 Octombrie continuă a se ocupa de soluționarea dificultăților din Mediterana, în urma notei răspuns a Italiei la invitația franco-britanică de a se hotărî într'o conferință în trei retragerea voluntarilor străini din Spania.

D. d'Ormesson scrie în LE FIGARO: „Dacă trebuie să ne apărăm pozițiile noastre din Mediterana, să o facem direct, fără a cere cuiva autorizație. Italienii se află pe insula Majorca, printr'această așa au voit.

„Să facem ca forțele franco-britanice să țină Minorca până când totul va reveni la ordine. În felul acesta, liniile noastre de comunicație vor fi apărate și menținute.

Să nu ne amestecăm însă, sub niciun pretext, în lupta care se desfășoară în peninsula între revoluționarii și naționaliștii spanioli. Dacă d. Mussolini vrea să mențină trupe de ale sale în Spania, aceasta este treaba sa. Ele vor trebui să rămână acolo toată iarna, primăvara și vara..... căci conflictul este departe de a se termina“.

D. Donnedieu scrie în L'EPOQUE: „Se vorbește de debarcări în insula Minorca, cu învoirea autorităților republicane spaniole. Nu credem ca guvernul din Valencia să meargă până acolo, dar trimeterea unor vase de război franco-britanice în portul Mahon nu este exclusă. În felul acesta, Italia ar fi împiedecată să ocupe insula“.

EXCELSIOR scrie: „Guvernul din Roma s'ar înșela, dacă ar interpreta ca un simptom de slăbiciune a energiei, liniștea și sângele rece ale Ministerelor de Afaceri Străine al Franței și Marelui Britanii.

„Quai d'Orsay, ca și Foreign Office sunt deopotrivă hotărâte să nu recurgă la constrângere decât după ce vor fi epuizat toți sorții de împăcare.

„Problema evacuării pozițiilor strategice și a bazelor aeriene și navale ocupate în Spania de forțe străine este cu mult mai importantă pentru Franța și Marea Britanie, decât retragerea completă mai grabnică sau mai încetă a voluntarilor străini din serviciul guvernului din Valencia sau al guvernului din Salamanca.

„De aceea, guvernul francez și guvernul englez ferindu-se de a săvârși greșala de a rupe discuțiile pe o chestiune de procedură, sunt ferm hotărâte să nu lase ca negocierile să se târăgănescă într'o problemă în care sunt angajate interesele lor vitale“.

Ziarele franceze din 15 Octombrie continuă să comenteze problema retragerii voluntarilor din Spania.

LE JOURNAL scrie: „Trebuie să specificăm că nota franceză poartă în mod exclusiv asupra procedurilor ce vor fi urmate în fața comitetului dela Londra. Nu este chestiunea de a se ști ce ar putea să se producă, dacă negocierile ar eșua. Aceasta, de sigur, nu poate să însemne că această eventualitate a fost neglijată în negocierile duse între guvernul francez și cel englez. Dar prima condiție pentru ca negocierile să reușească, este ca să nu existe vreo îndoială asupra succesului lor mai înainte de a fi ținute. Ce se poate da ca sigur, este că, dacă vreodată comunicațiile din Mediterana vor fi în realitate amenințate, reacțiunea britanică ar fi și mai energică și mai promptă decât aceea a Franței“.

ECHO DE PARIS constată: „Programul franco-britanic se conturează. Dacă „voluntarii“ din ambele tabere din Spania se vor retrage „în număr important“, drepturile de beligeranță ar putea să fie acordate guvernelor din Salamanca și Valencia, în condițiile prevăzute de planul britanic din Iulie. Combinația este, evident, complicată și greu de executat. Ea presupune că toți sunt de bună credință și că vor pacificarea. Dar este posibil să se imagineze o combinație care să nu ceară astfel de premise?“.

LE POPULAIRE declară: „Se vorbește de o propunere făcută comitetului de 13, de a se trimete în Spania o comisie internațională, pentru a examina, la fața locului, pe lângă cele două tabere din Spania, condițiile retragerii voluntarilor. Se riscă astfel să se transporte în Spania amănările și discuțiile interminabile, pe care ar voi să le evite la Londra. Și, în așteptare, guvernul legal din Spania ar continua să fie lipsit de libertatea sa comercială, aflată în suspensie din luna August 1936, în timp ce generalul Franco ar avea la dispoziția sa, ca furnisori, pe Germania și Italia“.

Discursul ținut de d-l Eden, ministrul Afacerilor Străine al Angliei, formează obiectul comentariilor ziarelor franceze din 16 Octombrie.

EXCELSIOR scrie: „Discursul de aseară al d-lui Eden va împărștia iluziile asupra posibilității unui desaccord în sânul guvernului englez și între Franța și Anglia. Apare acum clar că dacă Parisul și Londra doresc de asemenea concilierea, ele nu o vor cu orice preț și cu orice risc“.

EPOQUE declară: „În privința apărării intereselor franceze și engleze în Mediterană, discursul d-lui Eden dovedește că Parisul și Londra sunt de acord. Franța este pe drept îngrijorată de instalarea Italiei în insula Majorca, întru cât astfel i se taie comunicațiile sale cu

Africa de Nord. Anglia vede, nu fără teamă, tururile străine ațintite asupra Gibraltarului și trupe de întărire italiene sosind mereu în Libia. Dacă în câteva săptămâni nu se va putea realiza nicio înțelegere în comitetul dela Londra, ambele noastre țări ar trebui să ia măsuri de securitate. Ar fi desigur straniu ca numai italienii să facă tot ce le stă în putință pentru a-și asigura comunicațiile lor strategice în Mediterana. Nu ar fi oare mai simplu ca să se ajungă la o înțelegere pentru a controla împreună această Mare? În Italia se desemnează acum o mișcare în acest sens. Noi nu putem decât să o încurajăm”.

ECHO DE PARIS constată: „Spania n'a fost niciodată un scop pentru Italia și Germania, ci un mijloc pentru a slăbi, și la nevoie pentru a imobiliza Statele occidentale, în timp ce ele ar încerca să realizeze schimbări teritoriale. Încă dela începutul conflictului spaniol, Londra și Parisul, ferindu-se de a se amesteca în conflict, ar fi trebuit să pretindă cu neînduplecare, respectarea tratatelor și a ordinii stabilite din Marocul spaniol și din insulele Baleare. Discursul clar al d-lui Eden, vine cu o întârziere de 14 luni. Cu toate acestea, stă încă în puterea celor două guverne de a salva pacea. Din punct de vedere rațional, cele două State totalitare, din cauza situației lor grele economice, nu sunt în situația de a se arunca într'un război de oarecare durată”.

Comentând desbaterile subcomitetului de neintervenție dela Londra, EXCELSIOR din 17 Octombrie, sub semnătura d-lui Marcel Pays, scrie:

„Desbaterile, fără a ne încuraja la un prea mare optimism, lasă totuși să se întrevadă unele posibilități de împăciuire, care nu se cuvin neglijate”.

LE FIGARO constată: „Declarația guvernului francez în fața subcomitetului dela Londra, este cu totul satisfăcătoare. Moderațiunea și obiectivitatea ei trebuie să fie laudate.

„Dacă nu servește ca teren de înțelegere pentru a se rezolva îndoita chestiune a retragerii voluntarilor și a recunoașterii dreptului de beligeranță, cei care ar determina nereușita negocierilor așezate pe astfel de baze, și-ar lua grele și primejdioase răspunderi”.

Pertinax, în **ECHO DE PARIS**, scrie: „D-l Corbin a vorbit de manifestații de bunăvoință și de sinceritate. Conte Grandi a cerut îndată un preț ridicat: acordarea dreptului de beligeranță. Cât privește delegatul Berlinului, acesta a rostit amenințări. Injonețiunea lăsa să se vadă că lucrările comitetului nu vor merge fără vijelii”.

LE JOUR declară: „N'ar fi prea greu de a se ajunge la o înțelegere, dacă numai Franța, Anglia și Italia ar lua parte la convorbiri. Iată de ce ideea conferinței tripartite era judicioasă și îngăduia să se spere rezultate rezezi. Dar prezența Uniunii Sovietelor este o primejdie permanentă pentru reușita negocierilor care sunt în curs”.

L'OEUVRE se ocupă în deosebi de declarația d-lui **von Ribbentrop**, afirmând: „Intervenția delegatului germana apărut în ochii celorlalți delegați ca un fel de amenințare spre a împiedeca Franța și Marea Britanie de a-și relua libertatea de acțiune de care acestea s'ar sluji cu moderațiune și cu diplomatie, pentru a putea la nevoie să asigure Reichului și Italiei pretextul spre a deslănțui în Spania o campanie militară de mari proporții”.

Oficiosul socialist, LE POPULAIRE, stăruind asupra atitudinii Italiei, scrie: „Manopera contelui Grandi este evidentă. Ea servește să ascundă un refuz „substanțial” al Italiei. Dar Marea Britanie începe să-și dea seama că

adevărată luptă este pe planul intereselor. Faptul acesta a deslănțuit furia presei italiene pentru că, dacă Anglia, după ce a spart bășica principiilor, începe a vorbi de „interese”, jocul d-lui Mussolini, atât de comod și atât de profitabil până acum nu s'ar mai putea prelungi”.

LE TEMPS scrie în editorialul său: „Franța și Marea Britanie au dat o dovadă strălucită a spiritului împăciunitor care le însuflețește atunci când au primit, cu toate repetatele infrațiuni la principiul neintervenției, ca subcomitetul din Londra să ia din nou în discuție chestiunea spaniolă.

„Italia, părea că a pierdut o parte din intransigența ei. Simptom favorabil.

„Chestiunea spinoasă mai rămâne retragerea voluntarilor. Ori, această chestiune este de nerezolvat dacă nu se vrea să se încerce rezolvarea ei. În această privință mult depinde de guvernul italian.

„Cu toate asigurările date de Italia până acum, lucrurile s'au petrecut în Mediterana ca și cum Italia ar fi căutat să profite de conflictul spaniol, pentru a-și asigura în această mare o poziție care să poată fi cândva folosită la nevoie contra intereselor franceze. Dacă într'adevăr Italia și-a făcut această socoteală atunci ea se amăgește, căci imperiul francez din Africa este trainic. Dacă întâmpinăm unele greutăți, ele nu sunt nici pe departe atât de mari ca cele pe care le au italienii în Abisinia.

„Oricum ar fi însă, Franța nu va putea admite vreodată ceva ce ar putea să amenințe securitatea acestui imperiu”.

Presa din 19 Octombrie se ocupă din nou de eforturile actuale care se fac în vederea retragerii voluntarilor străini din Spania pentru a se clarifica astfel situația din Mediterană.

LE JOUR scrie în această privință: „Tot așa cum Uniunea Sovietelor trebuie să accepte cele două principii, al retragerii voluntarilor străini și al recunoașterii dreptului de beligeranță al generalului Franco, tot așa d-nii: Grandi și von Ribbentrop nu trebuie să se arate exigenți în ce privește caracterul proporțional al retragerii voluntarilor.

„Nu trebuie asems faptul că discuția ce începe azi la Londra cere sacrificii din partea tuturor”.

L'OEUVRE scrie: „În ce privește discuția în fața comitetului zis de neintervenție, trebuie stabilit dela început că voluntarii străini vor fi rechemati întâi în proporție de 20 la sută, apoi de 30, de 50 și în sfârșit de 100 la sută, atât dintr'o tabără cât și din cealaltă. Orice compromis acceptat în această chestiune ar însemna sancționarea oficială a unei intervenții de care profită numai una din părți.

„Mai este o a doua chestiune în legătură cu care toți francezii sunt hotărâți, pentru a-și asigura securitatea și pentru a garanta pacea lumii, să-și prezinte stăruitor cererile lor: chestiunea insulelor Baleare. Dacă lăsăm ca Italia să se instaleze definitiv în insulele Baleare, dacă lăsăm așa zisii „tehnicieni” să mișune în Marocul spaniol, dacă, în sfârșit, permitem Ducelui și Fuehrerului să pună mâna pe Spania, atunci războiul, azi imposibil, va deveni posibil”.

Presa franceză din 20 Octombrie se ocupă pe larg de ședința de ieri a comitetului de neintervenție și de probabilitatea reușitei actualelor negocieri pentru soluționarea conflictului spaniol.

ECHO DE PARIS scrie în această privință: „Ce vor decide care în cursul dimineații guvernele din Paris și Londra? În fața obstrucției sistematice a Italiei vor re-

nunța ele oare la politica de neîntervenție? Vor încerca ele oare să salveze dela ruină măcar una din promisiuni: cea de a nu se mai trimete în peninsula noi luptători străini?

„Cele două guverne au numai câteva ore pentru a decide”.

EXCELSIOR *subliniază*: „Ieri seară cercurile politice erau de părere ca Italia, susținută de Germania și de Portugalia, puseseră un obstacol aproape de netrecut în calea încercării franco-britanice de a fixa o modalitate de retragere a voluntarilor”.

LE JOUR *afirmă*: „Ieri pozițiile de plecare s'au arătat dincolo de orice posibilitate de conciliere. Totul este de a se ști dacă d-l Grandi a voit prin aceasta să-și lase câmp cât mai larg pentru târguit”.

L'ORDRE *crede că Roma și Berlinul vor să câștige timp și că manevra aceasta trebuie demascată de grupul franco-britanic.*

L'OEUVRE *scrie*: „Dintr'o sursă autorizată se comunica aseară că grupul de insule Columbreta dela Sud de insulele Baleare și destul de îndepărtat de coastă, — pe care nu se afla până acum decât un far cu mai mulți paznici — a fost ocupat de italieni. Aceștia au stabilit acolo o bază pentru submarine, depozitând carburant și alimente.

„Germanii la rândul lor, s'au instalat pe mica insulă Albran, între Malaga și coasta africană, stabilind o bază pentru submarinele lor, unde acestea pot găsi alimente și carburant”.

L'EPOQUE, *scrie*: „Trebuie să se evite să se ia hotăriri pripite, căci acestea ar putea avea în actuala tensiune mondială cele mai grave consecințe”.

Presă germană.

Ziarele germane din 16 Octombrie se arată nemulțumite de pasajul din cuvântarea d-lui Eden, în care ministrul afacerilor străine al Marelui Britanii a spus că „Anglia nu ar putea să se dezintereseze de politica externă a Spaniei, oricare ar fi guvernul acestei țări”.

POLITISCH - DIPLOMATISCHE CORRESPONDENZ *scrie în această privință*:

„Ce trebuie să înțelegem prin această declarație surprinzătoare? Să însemne ea oare că trebuiesc prescrise Spaniei prietenii ei că Anglia se gândește, în numele propriilor ei interese, să exercite un fel de tutelă asupra politicii externe a acestei țări. O asemenea definiție a intereselor britanice ar depăși în mod manifest limita trasată de d-l Eden, între indiferență și neîntervenție. S'ar aduce serioase prejudicii dreptului spaniol de liberă decizie a cărui respectare constituie condiție nescrisă dar dela sine înțeleasă a oricărei politici de neîntervenție”.

BERLINER BÖRSENZEITUNG *califică cuvântarea d-lui Eden, „mână liberă dată aventurierilor din Paris”.*

BERLINER LOKALANZEIGER, *scrie*:

„Nu este bine ca în ajunul întrunirii comitetului de neîntervenție una din părțile participante la lucrări să vină și să declare care este punctul său de vedere, lăsând să se înțeleagă că la nevoie va face ca el să fie adoptat chiar prin amenințări. Avem impresia că în Franța și Germania s'ar găsi oameni care nu ar dori să se ajungă la o rezolvare a problemei voluntarilor de războiu din Spania, ei care ar dori ca mai degrabă să se găsească cineva răspun-

zător de eșecul negocierilor. Faptul că timp de un an nu s'a ajuns la rezolvarea problemei voluntarilor de războiu, dovedește că Franța și Anglia sunt răspunzătoare de această situație, creată prin atitudinea lor față de această problemă”.

Ocupându-se de debaterile din comitetul de neîntervenție dela Londra, BERLINER BÖRSENZEITUNG, din 17 Octombrie, subliniază că a fost logic că ambasadorul Germaniei, d-l von Ribbentrop, s'a ocupat de tendințele care încearcă să facă să se creadă că prelungirea diferendului în Spania ar fi greșeala Germaniei și Italiei.

DEUTSCHE ALLGEMEINE ZEITUNG *remarcă între altele că d-l von Ribbentrop s'a abținut să fixeze un termen de retragere a voluntarilor și nu a cedat amenințării franceze.*

Ziarul adaugă că pe drept cuvânt d-l von Ribbentrop a arătat că întreaga criză din Spania este datorită exclusiv Sovietelor.

BERLINER LOKAL ANZEIGER, *arată că d-l von Ribbentrop a caracterizat amenințarea franceză drept o presiune ilicită și a respins discursul ținut la Llandudno de d-l Eden.*

„Se știe că Marea Britanie evită să se fixeze ca atitudine, spune în continuare ziarul, și că ea poate chiar să aibă intenția de a atribui Sovietelor un rol special în jocul său politic din Extremul Orient. Este evident că guvernul din Londra își asumă o mare răspundere stând în fața adevăraților vinovați de conflictul spaniol. Acționând astfel, guvernul din Londra face ca situația europeană să se complice și mai mult. Germania, care face parte din această Europă, amintește din nou faptul că atacul bolșevic, care vrea să se servească de Spania ca punct de plecare, se îndreaptă chiar împotriva Europei și a civilizației sale”.

DEUTSCHE DIPLOMATISCH-POLITISCHE CORRESPONDENZ *din 18 Octombrie scrie, în legătură cu reuniunea de mâine a subcomitetului de neîntervenție*:

„Toate Statele pacifice știu cât se poate de bine că este vorba în primul rând de a se împiedica extinderea dincolo de frontierele țării a războiului civil din Spania, și de a se asigura independența absolută a acestei țări.

„Germania și Italia sunt cu totul hotărâte de a colabora cu toată bunăvoința la o destindere a crizei spaniole. Totuși este nevoie pentru aceasta ca celelalte puteri să dea dovadă de bunăvoință, de obiectivitate și de bun simț. Ședința comitetului de neîntervenție ne va arăta dacă optimismul care a putut fi constatat este într'adevăr justificat.

„De curând s'au putut observa ici colo oarecare nerăbdare. Această nerăbdare s'ar putea manifesta și mai accentuat dacă, așa cum s'a mai întâmplat adesea, Uniunea Sovietelor ar încerca încă odată să împiedice orice progres și orice acord în chestiunea neîntervenției”.

Pe de altă parte, presa germană proclamă în unanimitate, aceeași libertate de acțiune pentru Germania și Italia, care este revendicată și de Franța și Marea Britanie, în cazul când eforturile comitetului de neîntervenție ar da greș.

NACHT AUSGABE *declară că Reichul este gata să se înțeleagă cu guvernul din Londra asupra retragerii unui număr determinat de voluntari de pe ambele fronturi.*

„Procedura ar urma să fie următoarea: propunerea să fie supusă celor două guverne spaniole și între timp să se stabilească un acord asupra recunoașterii dreptului de beligeranți pentru ambele părți. Ziarul insistă asupra fap-

tului că pentru a se ajunge la acest scop este necesar ca egalitatea să fie completă între marile puteri. Este totodată inadmisibil ca unele puteri să continue a se gândi la redeschiderea frontierei Pirineilor, în afara comitetului de neintervenție.

„In cercurile politice și militare germane, afirmația că de partea naționaliștilor ar fi mai mulți voluntari decât de partea republicanilor, este calificată drept o „pură falsificare a faptelor“.

Presa italiană.

POPOLO D'ITALIA din 10 Octomvrie socotește că „nota italiană, clară și loială, este o confirmare precisă a solidarității italo-germane, care merită să fie subliniată“.

Pentru MESSAGERO, invitația franco-britanică „nu avea în sine nicio rațiune și nicio justificare, deoarece comitetul de neintervenție avea toate titlurile și toate calitățile pentru a rezolva problemele care urmau să fie supuse conferinței tripartite. Obiectivul real al propunerii franceze ieșea din cadrul războiului spaniol, căci prin această propunere nu se urmărea decât despărțirea Italiei de Germania“.

POPOLO DI ROMA constată: „Răspunsul Italiei oferă două ieșiri: prima ar fi trimiterea chestiunii spaniole la comitetul de neintervenție; a doua ar fi o conferință în patru. Și înă, dacă s'ar alege a doua soluție, ar fi de văzut dacă Germania acceptă să participe la o astfel de conferință“.

GIORNALE D'ITALIA afirmă: „Italia, cu spiritul ei realist, își dă osteneala să pună discuția tuturor problemelor concrete legate de politica de neintervenție, pe un plan de claritate, de colaborare generală și de realizări. Iar această tendință este prin ea însăși o importantă contribuție, importantă la cauza ordinii europene și a bunei înțelegeri între state“.

Comentând hotărîrea de a se trimite spre discuție comitetului de neintervenție problema retragerii voluntarilor din Spania, GIORNALE D'ITALIA din 14 Octomvrie își exprimă satisfacția pentru acest lucru și adaugă:

„Se revine deci la calea firească pe care Italia a arătat-o și se confirmă astfel că polemiciștii străini, care s'au grăbit să vadă în răspunsul italian numai caracterul negativ al refuzului și nu și caracterul lui constructiv, au făcut o greșeală“.

Ziarul exprimă dorința ca problema voluntarilor să fie examinată într'un mod „concret, integral și fără presiuni mai mult sau mai puțin ascunse“, și încheie: „Guvernul italian este dispus să examineze cu bunăvoință ori ce propunere și să colaboreze cu toate puterile spre a înlătura dintre ele ori ce fricțiune provocată de conflictul spaniol“.

Presa italiană din 15 Octomvrie constată cu o deosebită satisfacție că puterile occidentale au primit punctul de vedere italian și au convocat comitetul din Londra.

CORRIERE DELA SERA declară: „Chestiunea retragerii voluntarilor se va dovedi probabil insolubilă din cauza relei voinți a roșilor. Italia, nu va intona deci un imn de triumf pentru că propunerile ei au fost primite. Adoptarea propunerii italiene are avantajul de a fi făcut iluzorie încercarea indirectă de a despărți Italia de Germania“.

POPOLO D'ITALIA subliniază că reluarea problemei neintervenției la comitetul din Londra va aduce cu sine un nou element de stabilitate, mai ales după încheierea acordului germano-belgian.

Printre manifestațiile care n'au contribuit să creeze atmosfera cu prilejul reluării desbaterilor comitetului de

neintervenție, GIORNALE D'ITALIA din 16 Octomvrie notează și discursul d-lui Eden.

„Acest discurs, scrie ziarul italian, este străbătut de un viu pesimism asupra posibilităților comitetului, ceea ce nu este de natură a încuraja lucrările comitetului, iar pe de altă parte el ar putea însemna o lipsă de bunăvoință de a participa fără idei preconcepute la aceste lucrări“.

„Iată de ce el a dat unora impresiunea că a fost menit mai de grabă să agraveze decât să înlesnească sarcinile comitetului de neintervenție“.

GIORNALE D'ITALIA exprimă speranța că această impresie nu corespunde intențiilor reale ale guvernului britanic.

Pe de altă parte ziarul scoate în evidență că lipsa unei soluțiuni în problema voluntarilor străini din Spania se datorește atitudinii Moscovei, care a respins proiectul englez, acceptat de toate celelalte țări, proiect prin care se stabilea că rezolvarea problemei voluntarilor nu se poate face decât după rezolvarea problemei restaurării controlului internațional și după recunoașterea dreptului de beligeranți guvernelor din Salamanca și Valencia.

OFICIOASA INFORMAZIONE DIPLOMATICA, din 18 Octomvrie, publică următoarele:

„In numărul nostru precedent am deplâns atitudinea unui mare număr de ziare străine în chestiunea numărului de voluntari italieni aflați actualmente în Spania. S'au dat și se dau mereu cifre absolut fanteziste, în scopul vădit de a se crea o psihoză a războiului.

„Este grav și scandalos că un fost șef al guvernului britanic, ca d-l Lloyd George, pe care cel puțin vârsta ar trebui să-l povățuiască a fi serios și prudent, a aruncat și el în fața celor ce i-au ascultat un recent discurs cifre absolut fanteziste cu privire la voluntarii italieni din Spania.

„Față de acest ansamblu de manopere îndrăznețe, cercurile responsabile italiene cred că este potrivit de a arăta întregul adevăr, care de altfel ar trebui să fie perfect cunoscut elementelor guvernamentale dela Londra și dela Paris.

„Numărul voluntarilor italieni aflați actualmente în Spania este de aproximativ 40.000, în acest număr intrând bine înțeles și diferitele servicii din spatele frontului. Iată adevărul, pe care nimeni nu-l poate desmînji; adevărul controlat și controlabil.

„Voluntarii din Valencia sunt eu mult mai numeroși. Ar fi timpul — și credem că este chiar ultimul moment — ca histerismul primejdios al unor anumite cercuri să înceteze și să fie înlocuit printr'o examinare sănătoasă a situației.

„Nu trebuie să ne facem nicio iluzie despre buna credință a adversarilor Italiei; dar nota aceasta nu este destinată numai lor, ci mai ales poporului italian“.

GIORNALE D'ITALIA, din 19 Octomvrie, scrie că după punerea la punct făcută de Italia în ce privește numărul voluntarilor italieni din Spania, și celelalte State, sunt obligate să răspundă cu o egală precizie în privința supușilor lor care luptă pentru guvernamentalii din Spania.

Deoarece, adaugă ziarul, aceste precizări le stingherese, asistăm astăzi la noi manopere care tind să răspândească noi îndoieli și acuzații la adresa Italiei, astfel încât să se turbure iarăși atmosfera în jurul comitetului de neintervenție și să se poată scoate aceste State din situația grea la care le-a silit comunicatul italian“.

Ziarul scrie că este necesar să se denunțe opiniei publice europene această nouă manoperă pentru ca să nu mai fie încă odată înșelată.

DISCURSUL PREȘEDINTELUI ROOSEVELT

Presa americană.

Importantul discurs al președintelui Roosevelt dă loc la numeroase comentarii din partea tuturor ziarelor americane, din 6 Octombrie. Cele mai multe ziare văd în discursul președintelui Roosevelt condamnarea invaziei japoneze în China și deci o indicație că Statele Unite sunt gata să susțină Societatea Națiunilor în orice acțiune pe care ar întreprinde-o.

„Președintele Roosevelt a vorbit în fața auditoriului american, scrie ziarul, NEW-YORK TIMES, dar ceea ce a spus d-sa va fi cântărit și studiat de cereurile internaționale spre a se vedea ce consecințe ar putea să aibă. Deocamdată se poate afirma că prin cuvintele sale pline de elocință, președintele Roosevelt a exprimat profunda indignare morală resimțită în Statele Unite contra politiciilor ce urmăresc realizarea de cuceriri și a cruzimilor războiului“.

HERALD TRIBUNE, acuză pe d-l Roosevelt de a fi lansat un apel cu un caracter pur sentimental. Cu toate slăbiciunile pactului Societății Națiunilor, adaugă ziarul, Geneva a găsit curajul de a propune ca Japonia să fie învinuită de violarea tratatului celor nouă puteri. Cu toată elocința sa la Chicago, nu se poate atribui președintelui Roosevelt vreo inițiativă tot atât de precisă.

WORLD TELEGRAM, precum și alte ziare de seară, consideră discursul de politică externă rostit de președintele Roosevelt la Chicago ca preludivul unor acțiuni concrete ale puterilor interesate să oprească mersul Japoniei. Cooperarea Statelor-Unite în acest scop este asigurată Angliei și Societății Națiunilor. Rămâne numai să se vadă care va fi reacțiunea Congresului, spun în general ziarele.

Ziarele din 7 Octombrie subliniază paralelismul dintre atitudinea președintelui Roosevelt și acțiunea Societății Națiunilor.

Alături de consimțământul opiniei publice la discursul președintelui Roosevelt, se înregistrează însă și critici și dezaprobări. Astfel de pildă, NEW-YORK JOURNAL se ridică împotriva spiritului intervenționist manifestat de președintele Roosevelt în discursul dela Chicago și spune că atitudinea președintelui amintește tendința președintelui Wilson, care a târât Statele Unite într'un războiu nedorit de popor. Ziarul adaugă că atunci când președintele Roosevelt atribue Statelor Unite rolul unui polițist care constrânge alte popoare la o pace pe care ele nu o doresc, aruncă America în mijlocul furtunii în loc de a o îndepărta.

„Singurul chip de a apăra pacea americană, scrie ziarul, este acela de a rămâne în afara de conflictele străine“.

De asemenea generalul Hugh Johnson regretă în WORDL TELEGRAM, atitudinea „războinică“ a președintelui Roosevelt și afirmând că poporul trebuie să fie consultat, arată că voind să se impună pacea se riscă nimicirea ei.

DAILY NEWS, crede că este mai bine ca Japonia să fie înfruntată azi decât după cucerirea Chinei și crede că președintele Roosevelt a voit prin discursul său mai ales să sondeze opinia publică.

HERALD TRIBUNE, stabilește o comparație între avertismentul pe care președintele Roosevelt îl dă astăzi Japoniei și avertismentul pe care președintele Wilson îl dăduse Germaniei.

Ziarul adaugă că astăzi Statele-Unite împingând Societatea Națiunilor la o aventură, nu se vor putea da la o parte dacă amenințările și boicotul împotriva Japoniei vor da greș.

D-l Stimson, fostul ministru de externe al președintelui Hoover, aprobă în NEW-YORK TIMES, acțiunea concertată împotriva Japoniei și invită Statele-Unite să coopereze cu Societatea Națiunilor, propunând și un acord între Statele Unite și Marea Britanie pentru a suspenda aprovizionarea Japoniei.

Presa engleză.

Intreaga presă engleză din 6 Octombrie, comentează cu un viu interes declarațiile făcute de Președintele Roosevelt la Chicago.

TIMES scrie: „Președintele Roosevelt a definit o atitudine, iar nu un program. Nu se puteau expune într'un discurs mijloacele potrivite pentru a realiza scopurile indicate. Președintele nu a avut să anunțe modificarea politicii sale, care a tins și până acum să evite ca poporul american să fie cuprins în vârtoarea războiului. Totuși, însemnătatea apelului pe care l-a adresat atât propriului său popor cât și celorlalte popoare, prietene ale libertății, spre a se lucra împreună pentru menținerea păcii, nu poate scăpa nimănui și nu va provoca nicăieri o satisfacție mai vie ca în Marea Britanie și în Dominioanele sale“.

DAILY TELEGRAPH se întreabă cum își propune Președintele Roosevelt, ca Statele-Unite să apere, printr'o acțiune concertată cu celelalte puteri, principiile pe care se întemeiază pacea și dreptatea, dacă el se află, cum o spune, în fruntea unui popor „hotărât să rămână în afara războiului“.

DAILY HERALD scrie: „Cercurile oficiale din Anglia repetă mereu că nu vor putea face nimic fără America și că aceasta nu vrea să întreprindă nimic. Se poate, adaugă ziarul, ca discursul din Chicago să încerce, în primul rând pulsul opiniei publice americane. Dar declarațiile făcute, dovedesc că Președintele Roosevelt nu ar fi dispus să respingă a priori oferta ce i-ar putea fi făcută de a exercita o presiune concertată asupra Japoniei“.

DAILY MAIL insistă că Marea Britanie să nu ia „jumatăți de măsură“ contra Japoniei, repetând greșala făcută față de Italia în chestia Abisiniiei, deoarece în loc de a face vreun rău agresorului, ar produce Angliei un rău inecaleulabil.

MANCHESTER GUARDIAN interpretează discursul Președintelui Roosevelt, în sensul că Statele-Unite sunt gata acum să aprobe și să ajute orice străduință a Ligii Națiunilor, pentru a aplica sancțiuni economice contra Japoniei.

Crede de asemenea, că guvernul englez trebuie să fi fost înștiințat a priori despre intențiile Președintelui Roosevelt. Mai constată că, deși discuțiile din jurul de-

declarațiilor tind să arate că acestea nu însemnează o schimbare în politica externă a Statelor-Unite, totuși majoritatea publicului crede că arată o modificare extrem de importantă.

TIMES din 7 Octombrie scrie: „Discursul d-lui Roosevelt a fost discutat ieri cu multă vioiciune în cercurile politice. Importanța de ordin mondial a declarațiilor sale a fost imediat recunoscută, iar membrii Camerei Comunelor suat convinși că primul ministru va profita de cea dintâi ocazie, pentru a indica precis atitudinea guvernului britanic față de acesta“.

DAILY TELEGRAPH din 7 Octombrie anunță că ministrul de externe al Statelor-Unite a dat un comunicat, în care stigmatizează Japonia ca agresor în China, acuzând-o de violarea pactului Kellogg, precum și de călcarea tratatelor dela Washington, care garantează integritatea Chinei.

Același ziar, conform informațiilor primite din Washington, referindu-se la invitația pe care Liga Națiunilor a trimis-o Statelor-Unite pentru a participa la o conferință a celor nouă puteri semnatare a tratatelor dela Washington, constată:

„Nu începe nicio îndoială la Washington că invitația Genevei făcută Statelor-Unite va fi acceptată și nici că America va participa numai în calitate de membru fără vot — din contră, va lua parte cât mai activă „într'un efort concertat cu aceia cărora pacea le este scumpă“.

TIMES din 8 Octombrie, scrie în editorial: „Știrile pe care le primim, arată reacțiunea favorabilă din toată lumea, față de cuvintele directe și curajoase ale Președintelui Roosevelt. Cele de azi din Statele-Unite, dovedesc cât de influent este sprijinul pe care l-a stărnit în țara sa campionatul decis al președintelui, pentru cauza păcii și respectul pentru făgăduielile dintre State.

„In sfârșit, discursul din Chicago a avut și un efect excelent în Japonia. Conducătorii acelei țări, care pierd repede orice prieten în lume, își dau bine seama de inconvenientele izolării“.

DAILY TELEGRAPH, cu aceeași dată, este informat din Tokio, că discursul d-lui Roosevelt, precum și declarațiile făcute de ministrul de externe american condamnăm acțiunea Japoniei în China, au servit ca un dus rece aruncat în fața militaristilor japonezi.

„Prima lor reacțiune, scrie ziarul, a fost o supărare dușmănoasă, dar aceasta poate dispăre când își vor da seama că opinia Angliei și Americii este una și aceeași“.

DAILY EXPRESS din 9 Octombrie, contrar celorlalte ziare, își arată neîncrederea că Statele-Unite vor păși politica lor fundamentală de izolare.

Presa franceză.

Toate ziarele din 6 Octombrie se ocupă de discursul Președintelui Roosevelt.

LE JOUR, comentând discursul Președintelui Roosevelt, scrie: „Acest discurs este un eveniment solemn, adresat puterilor care încearcă să turbure pacea. El rupe cu politica de neutralitate integrală, care, până acum a fost linia de conduită a tuturor guvernelor din Statele-Unite, dela 1919 și până azi. Președintele Roosevelt a declarat că izolarea nu mai este suficientă pentru a garanta liniștea poporului american. Această afirmație va avea un mare răsunet în Lumea Nouă“.

L'EPOQUE declară: „Pesimismul începuse să cuprindă națiunile pacifice din Europa, care se întrebau dacă

ultimul cuvânt nu aparține puterilor care recunosc forța ca singura lege valabilă. Ori, iată că din Lumea Nouă, cuvinte autorizate le dau oarecare speranță. Statele-Unite, care atâta timp au refuzat să se ocupe de problemele europene, declară prin vocea autorizată a Președintelui Roosevelt, că au mers pe o cale greșită și că, dacă ele vor să scape de războiu, trebuie să participe la opera de pace colectivă“.

ECHO DE PARIS din 7 Octombrie scrie: „Trebuie subliniată fraza prin care se declară că neutralitatea nu mai poate fi considerată ca o pavază și se ajunge la concluzia că, „după Franța, Anglia și Statele-Unite pot să fie socotite drept a doua linie eventuală. Dacă o nenorocire s'ar abate asupra țărilor occidentale, niciodată în cursul conflictului, agresorii n'ar trebui să conteze pe perspectiva că Statele americane le-ar putea veni în ajutor. Acestea sunt, se înțelege, puncte de vedere destul de îndepărtate, dar pe care oamenii războinici, care fac speculații temerare, cu privire la viitor, nu pot să nu le țină în seamă“. O caracteristică destul de simpatice: nici în Germania și nici în Italia, discursul dela Chicago, n'a fost publicat de ziare“.

In JOURNAL DES DEBATS, d-l Pierre Bernus, comentează în termenii următori discursul Președintelui Roosevelt, asupra politicii externe:

„D-l Roosevelt a rostit la Chicago, în fața unui auditoriu de 50.000 de oameni, un discurs care va avea un mare răsunet în lume: El a înștiințat pe concetățenii săi că țara lor nu va putea să rămână neutră în cazul unei conflagrații internaționale, oricare ar fi dorința americanilor de a se ține departe de războiu.

Președintele a denunțat cu energie națiunile care urzesc comploturi și dezlanțue agresiuni armate fără declarațiuni de războiu și fără nicio justificare.

„Totuși ar fi indispensabil să se știe ce înțelege d-l Roosevelt a spune când vorbește de a pune în carantină acele națiuni care amenință pacea.

„Președintele a făcut desigur aluzie la Germania, la Italia și la Japonia. Trebuie să sperăm că el nu clasează Rusia Sovietică printre țările care voiesc pacea și due acțiuni în favoarea ei. Il credem prea iscusit și prea informat pentru a nu ști că U. R. S. S., este unul din Statele care practică în mod sistematic metodele pe care le condamnă cu atâta dreptate.

„Oricum ar sta lucrurile, nu putem primi decât cu satisfacție discursul dela Chicago.

„O cooperare a Europei cu Statele-Unite, este mult de dorit. Pentru o atare acțiune condusă cu prudență, concursul Statelor-Unite ar avea o valoare de neprețuit“.

LE TEMPS scrie în editorial:

„Ceea ce este capital în declarațiile dela Chicago, este condamnarea formală a oricărei izolări politice. D-l Roosevelt a subliniat cu putere că există în lumea modernă o solidaritate și o interdependență care fac, din punct de vedere tehnic și moral, imposibilă pentru o națiune, izolarea față de restul lumii, și că este de o însemnătate vitală pentru poporul american ca sfințenia tratatelor să fie restaurată.

„Dacă, într'adevăr, discursul dela Chicago, anunță părăsierea politicii tradiționale de neutralitate în afacerile mondiale și voința Statelor-Unite de a participa la o mișcare activă în favoarea păcii, atunci are o valoare de primă importanță“.

LA REPUBLIQUE din 9 Octombrie scrie între altele:

„Opinia publică franceză nu trebuie să se lase ade-

menită; experiența făcută de noi, în epoca Wilsoniană, nu trebuie uitată. Avem motive a ne teme că colaborarea Statelor-Unite cu Franța și cu Anglia să nu se mărginească la Oceanul Pacific. În afară de aceste rezerve, pe care suntem ținuți a le face, discursul dela Chicago are meritul de a proclama un orecare număr de adevăruri, eterne care au virtutea lor.

„Este un fapt cert că Franța datorește forțelor morale de a fi reputată victoria în ultimul războiu. Prin aceasta am putea beneficia în viitor de sprijinul marelui Republice Americane.

„Amicizia și concursul american ne vor fi asigurate în măsura în care vor salvarda, la rândul nostru, libertatea umană“.

JOURNAL DES DÉBATS din 16 Octombrie scrie că este probabil și posibil ca răsunătorul discurs al Președintelui Roosevelt să fi avut ca scop de a lumina opinia publică americană și de a o pregăti pentru o politică de colaborare internațională efectivă.

Dar, continuă ziarul, ca acest discurs să fi anunțat o intervenție americană viitoare și decisivă, pentru a ajuta națiunile europene să rezolve problema mediteraneană, iată ceva foarte departe de ceea ce a voit să dea să înțelegă Președintele Statelor Unite. Să ne așteptăm deci, odată cu redeschiderea extraordinară a congresului în 15 Noembrie, la o nouă convocare a celor nouă puteri, pentru a lua decizii în privința Japoniei. În definitiv ni se promite o conferință la Washington în plus. Era nevoie de atâta sgomot? A ne pune speranțele, cel puțin pentru moment, întraltă parte, nu ne-ar putea conduce decât la o periculoasă deziluzie“.

Presa germană.

Comentând discursul Președintelui Roosevelt, DEUTSCHE DIPLOMATISCH-POLITISCHE KORRESPONDENZ din 6 Octombrie scrie între altele:

„Nu ni se va putea aduce nouă vreo învinuire dacă în Germania fiecare cetățean își reamintește inițiativa luată de președintele Statelor Unite, la sfârșitul războiului mondial, în sensul unei reforme și a unei noi reglementări a relațiilor internaționale, potrivit principiilor dreptului și moralei“.

„Autoritatea președintelui Wilson n'a fost de ajuns atunci pentru a face să prevaleze chiar numai sechitate principiile pe care el le proclamase în vederea organizării păcii“.

„Dacă astăzi un alt președinte al Statelor Unite ia cuvântul pentru a exercita o influență asupra evenimentelor mondiale și deci și asupra celor din Europa, sau poate chiar pentru a interveni în aceste evenimente, atunci avem pe deplin dreptul de a aștepta din partea sa să reia firul de acolo de unde defunctul președinte Wilson l-a lăsat să cadă“.

„D-l Roosevelt vorbește în termeni foarte generali de caracterul sacru al tratatelor fără a face nicio deosebire între tratatele care sunt potrivite cu morala internațională și cele care nu sunt. El a vorbit de țări care nutresc planuri agresive și de altele care nu se gândesc decât la apărarea lor, fără a face distincțiunile care se impun. Președintele Roosevelt a evitat să vorbească de rolul bolșevismului, care amenință toate Statele și toate popoarele“.

„Dacă președintele Statelor Unite vede salvarea în unirea națiunilor pașnice și în intimidarea celor rău voitoare, o astfel de propunere are sens practic numai dacă se definește categoric ceea ce este pașnic de ceea ce este rău voitor. Criteriile expuse de Președintele Roosevelt nu sunt însă de ajuns pentru a deosebi răul de bine“.

Presa elvețiană.

GAZETTE DE LAUSANNE din 7 Octombrie scrie între altele:

Discursul Președintelui Roosevelt a făcut o impresie considerabilă. Ziarele americane constată că nicio dată președintele n'a fost mai hotărât și mai precis. În Franța presa exprimă o satisfacție care merge sporind dela dreapta spre stânga. Chinezii cred — se pare că d-l Roosevelt îi va ajuta — iar presa din Anglia este încă rezervată.

„De fapt problema nu este atât de anevoioasă. Ar ajunge ca guvernul din Washington să adauge la pactul Kellogg un scurt paragraf în care să se declare că agresorul nu va găsi pe tot teritoriul marelui republicii nicio bancă și nicio manufactură care să răspundă la apelul său și că dacă persistă în uneltrile lui, ea va acționa împotriva-i cu toată puterea. Amenințarea n'ar avea nevoie să se realizeze și lumea s'ar bucura de pace“.

JOURNAL DE GENEVE, din 8 Octombrie, în editorial, scrie: „Intervenția verbală (se va traduce oare în acte?) a președintelui Statelor-Unite aduce un element nou în situația internațională. Este un întăritor moral pentru Anglia și Franța care lucrează în comun acord. Până la ce punct acest sprijin diplomatic se va transforma în caz de nesecitate, în sprijin material? Ne este permis să rămânem sceptici în această privință; amintirea lungilor tergiversări ale Statelor-Unite în timpul războiului mondial nu este uitată“.

LA TRIBUNE de GENEVE din 9 Octombrie, analizează discursul Președintelui Roosevelt și subliniază că acest discurs a provocat în lumea întreagă o adâncă senzație.

Presa polonă.

Ziarele poloneze, din 7 Octombrie comentând discursul Președintelui Roosevelt, afirmă că Statele-Unite se află pe punctul de a părăsi tactica de izolare și de a participa activ la politica mondială. Ele merg până a afirma că „o revoluție s'a produs în politica Statelor-Unite“.

ILUSTROWANY KURJER CODZIENNY, organul guvernamental, scrie: „Climatul politic al Statelor-Unite a suferit o schimbare radicală și strângerea relațiilor între State, care grupează 60 la sută din înarmările lumii întregi, are o însemnătate primordială. Astăzi este, poate, sigur că, în caz de războiu Statele-Unite nu vor rămâne de o parte, ci se vor așeza alături de Marea Britanie, ea în 1917“.

Presa iugoslavă.

Sub titlul „Timpuri noi“, ziarul VREME din 7 Octombrie, ocupându-se de discursul dela Chicago, pronunțat de Președintele Roosevelt, scrie: „America a simțit nevoia de a nu mai rămâne indiferentă față de violarea legilor internaționale și că ea nu poate să rămână în afară de societatea celorlalte națiuni spre a trăi în liniște, în mijlocul unei lumi ce din ce în ce se transformă într'o „anarhie internațională“. Nenorocirile ce ar atinge Europa înseamnă nenorociri mondiale și America nu va fi ferită de ele. Discursul d-lui Roosevelt așează politica externă a Statelor-Unite, pe baza unor principii noi. Puțin importă dacă Statele-Unite aderă sau nu la Societatea Națiunilor. Ceea ce este important este faptul că Statele-Unite, prin atitudinea lor de apărător al justiției, își asumă răspunderi deurgând din dreptul internațional. Este necontestabil că pacea nu are decât de câștigat de

pe urma discursului recent al Președintelui Roosevelt. Cuvintele d-lui Roosevelt trebuie să însemne începutul unei noi ere în actuala omenire amenințată de război“.

Presa maghiară

PESTI HIRLAP *din 8 Octombrie scrie, în editorial:*

„Ungaria, ca Stat mic, are motive de a se teme de conflictele între cei puternici. Intrarea în acțiune a Ame-

ricii poate să hotărască soarta fronturilor. Ar trebui să disperăm, dacă atitudinea Americii ar însemna menținerea actualului statu quo. Deși Roosevelt pretinde respectarea tratatelor de pace, totuși, adaugă: „conștiința lumii trebuie să observe nedreptățile“. Concepția aceasta a Președintelui este identică cu părerile englezilor, anume că, ordinea actuală internațională se poate schimba în chip pașnic. Dacă nu se vor repara nedreptățile, pacea hibridă se va prăbuși și va îngropa civilizația lumii“.

PROBLEME EUROPENE

RELAȚIILE FRANCO-GERMANE

D-l Camille Chautemps, președintele Consiliului de Miniștri al Franței, publică în periodicul WILLE UND MACHT, cu data de 18 Octombrie, organul editat de d-l Baldur von Schirach, șeful tineretului german, o declarație în care spune, între altele:

— „Am aderat personal la îmbucurătoarea sugestiune de a se organiza tabere de vară, în care tinerii germani și francezi să trăiască laolaltă, spre a învăța să se cunoască mai bine.

— „În calitate de șef al guvernului francez, sunt hotărât să favorizez dezvoltarea acestor reuniuni pașnice. Dacă adesea prin curajul și puterea lor s'au produs frițiuni și conflicte, între cele două popoare, noi simțim unii pentru ceilalți stimă și respect.

— „Știți și d-v că un acord între cele două națiuni ar constitui unul din elementele esențiale ale păcii mondiale. Iată de ce este o datorie pentru toți cei dintr-o parte sau din alta a frontierii, care au o privire limpede și sentimente omenești, să lucreze pentru o apropiere și un acord între ambele popoare.

— „Totuși, nimeni n'ar putea face aceasta cu mai multă sinceritate și cu mai multă stăruință decât conducătorii frumosului nostru tineret german și francez. Dacă ei vor ști să înțeleagă acest tineret, ei vor avea în mână viitorul Europei și al civilizației omenești“.

EUROPA ȘI FASCISMUL

În numărul din 6 Octombrie sub titlul de mai sus, IL POPOLO D'ITALIA publică următorul articol, atribuit d-lui Mussolini:

„Afirmatiunea făcută de d-l Mussolini la Berlin, în ziua de 28 Septembrie a anului al XV-lea, că Europa de mâine va fi fascistă, nu atât în virtutea unei știe cărei propagandă, dar dezvoltării logice a evenimentelor, a produs vii comentarii și nu mai puțin vii polemici.

„Asta nu ne surprinde. Ne-ar fi surprins contrariul. E lucru limpede că tot ceea ce reprezintă în momentul de față conservatism și reacțiune, capitalism, democrație parlamentară, socialism, comunism și un anumit catolicism șovăitor, cu care într-o zi sau alta ne vom încheia socotelile potrivit stilului nostru, sunt împotriva noastră, a celor ce înfățișăm secolul al XX-lea, în vreme ce ei reprezintă pe al XIX-lea. Când am spus că Europa de mâine va fi fascistă, ne-am întemeiat pe fapte și mai cu deosebire pe exemplul Statelor noi, care nu sunt toate europene, dar care s'au alăturat totuși de acelea care au inițiat mișcarea de renaștere. Nu există îndoială, de pildă, că Japonia e pe cale să se scuture de spurcăciunile parlamentare pe care le-a adoptat acum câteva zeci de ani și care azi îi stânjenesc avântul vital. Avânt

pe care noi îl înțelegem și-l aprobăm din plin. Chirălele femeiuștelor și predicilor arhiepiscopilor provoacă doar râsul sau desgustul, după împrejurări.

„E lucru pacifist, matematic pacifist ca Anglia să nu stea un minut la îndoială să bombardeze pozițiunile inamice, după cum a făcut în Waziristan și va face ori de câte ori va socoti că e folositor pentru salvarea Imperiului.

„Japonia nu e „formal“ fascistă, dar atitudinea ei anti-bolșevică, direcțiile ei politice, stilul poporului ei, o așază printre Statele fasciste. Un alt Stat, care în America meridională e pe cale să se descătușeze de ră-mășițele lui 89, și descinde în arenă, înarmată împotriva bolșevismului, e Brazilia. Multe State din Europa merg pe urmele fascismului, chiar dacă afirmă contrariul. Se merge prin urmare spre acea organizare de societăți naționale, pe care Mussolini, cu mulți ani înainte a definit-o: „o democrație organizată, concentrică, autoritară, pe baze naționale“. Fiecare națiune își va avea fascismul „său“, un fascism adaptat situației particulare a fiecărui popor; fiindcă nu avem de-aface cu un fascism de export, în forme standardizate, dar cu un complex de doctrine, de metode, de experiențe, de realizări — mai ales de realizări — care, încet, încet, pătrunde în toate Statele comunității europene și care înfățișează „faptul cel nou“ în isoria civilizațiunii umane.

Aceia care mai opoșese nădejdi sau nebunești sau idioate, cu privire la viitorul Statelor totalitare, uită că și noi și Germania am oferit dovezi de verificat, sigure: în ce privește Italia, victorioasa campanie africană și asediul celor 52 State societare, în ce privește Germania, aproape completa lichidare a tratatului dela Versailles, care a culminat cu ocupația renană. Două regimuri care au dat asemenea dovezi, au demonstrat forța lor, vitalitatea lor care se întemeiază pe adeziunea unanimă a poporului, într-o formă și într-o măsură neunoscută Statelor care s'au auto-definit „marei democrații“.

„După cum tradiția, doctrina, atmosfera secolului trecut a fost democrat-liberală — și noi suntem destul de obiectivi pentru a nu-l socoti „stupid“ — după cum face naționaliștii francezi, tot astfel cutuma, doctrina, atmosfera secolului acestuia vor fi fasciste, în înțelesul larg al cuvântului. Cele două popoare purtătoare ale acestui nou tip de civilizație nu sunt ultimii veniți în câmpul gândirii și al creațiunii spirituale. Prosteasca acuzație că fascismul este specific popoarelor de rang inferior celor fericite de actualele superstiții democratice, cade în fața unor popoare ca cel italian și german, a căror contribuțiune la dezvoltarea civilizației omenești a fost și este formidabilă.

„Nici învinuirea că Statele fasciste, datorită dinamice naționalismului lor, sunt împinse spre război, n'are nicio consistență. Cele ce s'au întâmplat în anii

din urmă dovedese contrariul: Germania a desăvârșit două acțiuni pacifiste de o importanță excepțională și anume acordul cu Polonia și acordul naval cu Anglia. Concepțiunea eroică a vieții, tipică fascismului, nu este în chip inevitabil legată de războiu; atâtea concesiuni pot găsi posibilități vaste de realizare, chiar în operele păcii.

„În stadiul dela Berlin, în fața a milioane de oameni, acesta a fost cuvântul rostit de capi și cules de mulțime — nu numai cea italo-germanică — ca o nădejde și ca o certitudine“.

AXA ROMA-BERLIN ÎN EUROPA CENTRALĂ

JOURNAL DES DÉBATS din 5 Octombrie, publică un articol sub semnătura d-lui Albert Mousset, din care redăm următoarele:

„Dacă Statele din răsăritul european profesează față de Rusia Sovietică sentimente diverse, ele se tem însă deopotrivă de Statul-monstru în preajma cărui destinul le-a așezat. De aceea atitudinea Germaniei este obiectul preocupării lor în gradul cel mai înalt, căci ea poartă pecetea unei fatalități care nu apasă asupra fascismului. Rusofobia d-lui Mussolini este o poziție diplomatică; aceea a d-lui Hitler un reflex milenar. Rivalitatea germano-sovietică ține întreg acest sector al Europei într'o alarmă perpetuă atunci când destinele Italiei o orientează în afară de istoria și echilibrul Statelor din basinalul dunărean.

„În fine dacă fascismul nu ocupă nicio poziție în politica internă a Statelor dunărene național-socialismul în schimb desfășoară o activitate neobosită și subversivă. Căci propaganda hitleristă lucrează preputindeni în opoziție: în Austria și în Cehoslovacia, acțiunea ei este îndreptată contra Statului; în Ungaria luptă contra regimului; în România contra guvernului. Ea joacă cartea patriotismului german în Austria, aceea a minorităților germane în Cehoslovacia, aceea a antisemitismului în România și în Ungaria; aceea a intereselor economice în Iugoslavia. Dela Berlin și nu dela Roma pornesc pentru aceste State cele mai mari riscuri de complicații în viața lor internă. O rivalitate între Roma și Berlin ar fi putut micșora presiunea Germaniei în această parte a Europei; ea îngăduia în orice caz Italiei căi de influențe și un rol covârșitor. Un front comun italo-german echivalează cu o întărire a germanismului; de aci înainte rezistențele se vor organiza numai contra germanismului, iar numai lui vor folosi defecțiunile, dacă ar surveni.

„D-l Mussolini își dă bine seama că favorizează în acest moment o apropiere între Ungaria și țările Micii Înțelegeri. Ori, de 15 ani încoace, toată politica lui orientată s'a străduit să stânjenească orice organizare autonomă a solidarității dunărene. El și-a croit loc în acest sector, mai întâiu prin Viena și Budapesta, apoi prin Belgrad și București. Dar pentru a intimida Londra și Parisul, el părăsește astăzi aceste poziții, cu riscul de a vedea formându-se contra lui coaliția intereselor pe care a încercat a o împiedeca odinioară cu orice preț. Neresușind a o înlătura, el încearcă să salveze aparențele, dându-și aerul de a patrona aceste grupări de State. Este în ajun de a revizui protocoalele dela Roma, care erau de la 1935 temeiul politicii sale dunărene, dar care stânjenesc astăzi dezvoltarea raporturilor sale economice cu Berlinul și cu Belgrad. Sacrificiu costisitor pentru amorul propriu italian, și care totuși nu va fi suficient pentru a masea abdicarea sa față de Germania.

„La Berlin, desigur, d-l Mussolini s'a preocupat mai

mult de Franța și de Anglia decât de Statele dunărene. Totul poartă a crede că d-l Hitler avea dimpotrivă privilegiile îndreptate spre răsărit. În orice caz, în această parte a Europei, el va culege foloasele“.

CHESTIUNEA RESTAURAȚIEI HABSBUGILOR ÎN UNGARIA

Subliniind declarațiile legitimiste făcute de deputatul Tibor Eckhardt, șeful partidului micilor agricultori, ziarul guvernamental ESTI UJSAG, din 11 Octombrie declară că, după părerea guvernului și a partidelor guvernamentale, chestiunea restaurării nu are niciun caracter de actualitate. Ziarul adaugă:

„Guvernul rămâne credincios politicii sale externe și nu se va abate nici dela programul său politic intern. În chestiunea constituțională factorii hotărâtori ai politicii ungare sunt absolut de acord.

„Oratorii întrunirilor electorale legitimiste par că închid ochii în fața reacțiilor pe care le-ar putea provoca chestiunea restaurării Habsburgilor asupra relațiilor dintre Ungaria și celelalte State dunărene și mai ales asupra relațiilor dintre Ungaria și marile puteri prietene. Declarațiile întempestive făcute de deputatul Tibor Eckhardt în actuala situație dificilă a Europei sunt de natură să compromită politica externă a Ungariei“.

INDEPENDENȚA AUSTRIEI

L'ACTION FRANÇAISE din 10 Octombrie, publică articolul trimis de d-l Dr. Camillo Pellizzari, care examinând problema dunăreană în funcție de Austria ajunge la următoarea concluzie:

„Dacă Europa dorește sincer să obțină colaborarea economică și înțelegerea politică civilizatoare care singură o pot salva, ea nu va putea să disprețuiască de acum înainte factorul principal care este independența Austriei. Ea va trebui să se convingă că singura garanție a libertății Austriei este restaurarea Habsburgilor“.

POLONIA ȘI STATELE BALTICE

Cu prilejul călătoriei d-lui Roman, ministrul industriei în țările baltice, oficioasa INFORMATION POLITIQUE POLONAISE din 7 Octombrie scrie:

„Amicitia care unește Polonia de Estonia, Finlanda și Letonia își trage îndreptățirea sa din structura geopolitică a acestei regiuni europene și se întemeiază pe sentimentele care însuflețesc opinia publică a țărilor interesate.

„Vizitele mutuale mai cu seamă din ultimul timp au fost expresiunea acestei prietenii.

„Călătoria d-lui Roman este manifestarea largei colaborări care există între Statele baltice și Polonia în special în domeniul economic. Această colaborare se desfășura armonios cu toate dificultățile de care se isbese schimburile comerciale între țările având o structură economică analogă.

„Este important de subliniat că dezvoltarea și consolidarea economică a Estoniei, Finlandei și Letoniei nu împiedecă de loc cooperarea lor economică cu Polonia, ei dimpotrivă, o favorizează. Dată fiind reînvierea generală a activității comerciale și economice este îngăduit să se prevadă un nou avânt în relațiile economice ale Poloniei cu țările baltice.

„Călătoria actuală a ministrului Roman și convorbirile pe care le va prilejui, pot aduce Statelor interesate rezultate folositoare, care vor întări colaborarea lor amicală“.